

έσκέφθη να επιγράψω υπό τον προγνωστικόν ἀλλὰ και πραγματικώτατον τίτλον «*Ἡ Μεγάλη Ἑλλάς*».

Πράγματι ἡ μικρὰ ἔκτοτε κατ' ἔκτασιν ἐλευθέρα Ἑλλάς, χρησιμοποιήσασα και δεξιῶς ἐκμεταλλευθεῖσα τὰς ἀπαραμίλλους ιδιότητας τῶν ἀπανταχοῦ γῆς διεσπαρμένων τέκνων αὐτῆς, εὐτυχήσασα νὰ ἔχη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἡρωϊκοῦ Στρατοῦ τῆς ἡγήτορα ἐμπνευσμένον ἀπὸ τὰ ἔθνικὰ και πατριωτικὰ ἰδεώδη και πεποιθότα ἐπὶ τὴν ἠθικὴν ἰσχὺν και ῥώμην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, περισσῶς δ' εὐνοηθεῖσα ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας, ἐγένετο ἀληθῶς τὴν σήμερον *Μεγάλη Ἑλλάς*.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ *
Γενικός Γραμματεὺς τοῦ Δήμου Ἀθηναίων

* *Αἱ ἔως προσωπικὰ και μονομερεῖς αἰτια σημειώσεις μου ἐκ τοῦ πρώτου μέχρι τῆς παραδόσεως τῆς Θεσσαλονίκης πολέμου δὲν ἀποτελοῦν πλήρη ἐξιστόρησιν τῆς δράσεως δλων τῶν τμημάτων τοῦ 12ου Πεζ. Συντάγματος, τοῦ τόσον διακριθέντος και ἐν τῷ κατὰ τῆς Βουλγαρίας πολέμου και τόσον δεινὰ ἀποστάντος μέχρι τοῦ τέλους αὐτοῦ.*

Αυποθῆμαι δὲ, διότι ἐνεκὸν ἐλλείψεως τῶν ἀπαιτουμένων πληροφοριῶν, δὲν ἠτύχησα νὰ συμπεριλάβω εἰς ταύτας τὴν ὄρασιν πάντων τῶν ἀξιωματικῶν συναδέλφων μου, οἵτινες ἐπραξαν ἐξαιρετικῶς τὸ ὑπερ τῆς Πατρίδος καθήκον. Παραθέτω ἐν ταῦτοις τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Εἶναι δὲ οὔτοι:

Γκιώνης και Δημήτρειος Ταγματάρχαι, Κοργόπουλος, Βοτίλιας, Νταλλιάνης, Σουμπασῆκος, Βλαχογιάννης, Σουκελλάπουλος, Καλικημάνης, Παπαδημητρίου, Χρηστόπουλος Λοχαγοί, Βαργάβας, Χαριάτης, Στεργιαλῆς, Κατσαρέλης, Παπαλιβερίου, Ρώκας Ὑπολοχαγοί, Πλατυμέσης, Μιχαλόπουλος, Κέντρος, Ροδόπουλος, Τσολιῆς.

Γ. Π.

⊙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΠΟΛΕΜΟΥΣ ⊙

* ΜΕΜΝΑ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ *
* Εξ ακρίβους τῶν ἀπωλειῶν *

Ἀθήναι 10 Δεκεμβρίου 1918.

Φίλιτατοί μου,

Ἐμὴ μεγάλην μου χαρὰν ἔλαβα τὸν τόμον τῆς «*Ποικίλης Στοᾶς*». Ἡ νεοκρανίασας τῆς αὐτῆς ἦτο δι' ἐμὲ μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας ἐκπλήξεις. Πρὸ πάντων δὲ ἔταν ἐξεργάσασα τὸν καλλιτεχνικὸν αὐτὸν τόμον, και εἶδα τὴν διαφορὰν τοῦ ἀπὸ ἄλλου παλαιού τῆς, και ἀφοῦ τὸν συνέκρινα και μετὰ τὰ ἄλλα τοῦ εἶδους τῆς «*Ποικίλης Στοᾶς*» ἔργα, τὰ ὅποια δὲν ἔχουν κανένα ἄλλον προορισμὸν ἀπὸ τὸν χρηματισμὸν τῶν ἐκδοτῶν των, εἶπα μέσα μου:

— Νά, ἐπὶ τέλους, μία ἔργασια ποῦ ἀξίζει πράγματι τὸν κόπον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν. Τὶ συγκέντρωσις ὠραίων εἰκόνων, τὶ καλαισθησία εἰς τὴν ἐκδόσιν του, τὶ εὐσυνείδησία εἰς τὸ σύνολόν του. Εἶναι ἀληθινὸν ἀπέκτημα διὰ κάθε γραφεῖον, διὰ κάθε σπητι, διὰ κάθε οἰκογένειαν. Δὲν εὐρίσκω ὠραιότερον στόλισμα διὰ μίαν βιβλιοθήκην και δι' ἕνα τραπέζι, ἀπὸ τὸ τερπνὸν ἔργον τῆς «*Ποικίλης Στοᾶς*». Συγχαίρω εὐλικρινῶς ἀμφοτέρους.

Μοῦ ἐκάματε τὴν τιμὴν νὰ μοῦ ζητήσετε τὴν συνεργασίαν μου διὰ τὸν ἐφεταμένον τόμον. Δυστυχῶς δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο ἀνεκδοτόν, ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ «*Ἐνδυμίωνος*» τοῦ Ζῶν Κίτς. Ὁ Ζῶν Κίτς εἶναι μία ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῆς Λυρικῆς ποιήσεως τῆς Ἀγγλίας μαζί μετὰ τὸν Σίλλεϋ και τὸν Βύρωνα, μετὰ τοὺς ἑπολοὺς ἦτο σύγχρονος. Ἡ κριτικὴ τῆς ἐποχῆς του ἠδίκησεν — ὅπως συμβαίνει πάντοτε — και τοὺς τρεῖς μεγάλους Ἀγγλοὺς ποιητὰς και δὲν συνεκινήθη, οὔτε ἔταν ὁ Ζῶν Κίτς ἀπέθνησκε νεώτατος, μόλις 24 ἐτῶν, ἐγκαταλειμμένος εἰς ἕνα πτωχικὸν ἐνοδοχεῖον, εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἀπὸ φίλων. Ἀλλὰ τί σημαίνει ὁ θάνατός του, εἰαν ἐγνώρισεν νὰ τραγουδήσῃ ὅπως ἐτραγουδήσῃ; Σήμερα δὲν ὑπάρχει ὅχι μόνον Ἀγγλος, ἀλλὰ κάθε μορφωμένος ἄνθρωπος, ὃ ὅποιοι ν' ἀγνοῖ τὸ ὄνομα τοῦ Ζῶν Κίτς.

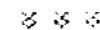
Ὁ «*Ἐνδυμίωνος*», τὸ καλλίτερον μέρος τοῦ ὅποιου σὰς στέλλω μεταφρασμένον διὰ τὴν «*Π. Στοᾶν*», εἶναι τὸ ἀριστούργημά του. Ἐλπίζω ὅτι μετὰ τὴν ἀτελῆ μετάφρασίν μου ἐνὸς ἀριστουργήματος τῶν αἰώνων ἱκανοποιῶ ἐν μέρει τὴν ἐπιθυμίαν σας, ὅπως καταλογίσῃ μεταξύ τῶν συνεργατῶν σας.

Σὰς σπύγγω τὸ χέρι
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

* Ο ΕΝΔΥΜΙΩΝ *

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΤΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ Α'

Ἐμπροστὰ προβαίναν συνοδίε δρόδροσσε πορθέων
τῶν λιθαδῶν τοὺς ἐπιδοὺς και πάλι τραγουδῶντας.
Τὸ μέτωπό τῆς καθεμὰ με κλώνους εἶχε πλέσει, —
τοῦ Ἀπρίλη πρώτ' ἀνθίσματα. — Και πίσω ἀκολουθοῦσαν
τοσιπάνει και γιδάρηδες μελαγχρινοὶ ἀπ' τὸν Ἥλιο.

καθώς τους ιστορίζουνε τῆς Ἀρκαδίας οἱ μῦθοι.
 ἢ καθώς εἶταν τὴν παλαιή τὴν ἐποχή, τριγύρα
 ἀπ' τὸν Ἀπόλλωνα ἔστειλαν, ἐξόριστος σὺν εἶταν,
 ν' ἀκούσουνε τὴ σκέψη του σὲ μελωδία χυμένη,
 ποῦ τὴν ἠχώ σας μάγευε τῆς Θεσσαλίας ὦ κάμποι.
 *Ἄλλοι τὴ χλόη ζαρώνανε μὲ τὰ εὐστὰ ξαδέιά του.
 *Ἄλλοι σ' αὐλοῦς ἐδέινιους ἐκάμαν ν' ἀντηχῆσουν
 μῦθοι σκοπῶ μονότονοι. Καὶ λίγο πῶ παρέκει
 ἕνας ἱερέας σεβάσιμος ἐδέβαινε ἀπὸ τὸ δάσο.
 Ἐβάδιζε ἀργοπάτητος κ' ἐπίσημος ἐρχότου
 ὡσὸν σὲ τελετῇ στὴ γῆς σκυμένο εἶχε τὸ βλέμμα
 καὶ τὰ ἱερά του ντύματα διπλώναν τὰ χορτάρια.
 Στὸ δεξιὸ χέρι κύπελο κρατοῦσε ἀσπρο σὰ γάλα,
 γεμάτο ἀπὸ ἀρωματικὸ κρασί ποῦ ἐμισκοῦδα,
 καὶ στὸ ἄριον του κένιστρο πλεχτό, ποῦ εἶταν γεμάτο
 ἀνθόχορτα ποῦ διάλεξε σφῶ σὲ βροσκοτόπια.
 Τὸν κάρδαμο τοῦ ρυακιοῦ, τὸ θύμιο, τὴν σινάνθη,
 τ' ἄνθημα τὰ λευκότερα κ' ἀπὸ τὸν ἐρωμένο
 τῆς Λήδας. Ὁ ἀρχιτελεστής ἀσπρος ἀπὸ τὰ χρόνια
 πῶ πέρα μὲ τὴν πράσινη τὴ χλόη στεφανωμένος,
 ὡσὸν κισσὸς ἐφάνταζε μέσα σὲ κρῶν χυμῶνα.
 Πῶ πίσω ἀκόμα ἐρχόντουσαν ἱεροτελεστήδες ἄλλοι
 ποῦ εὐθὺς ὡς τοὺς ἐτύχανε στὰ ὄρησκα τους τραγοῦδια
 λαθαλιῶν μέρος. Στωργικὰ τὸ πλῆθος ἀπικουδοῦσε
 τῆς πῶ θερμῆς ὑψίνοντας δεῖρας του στὰ οὐράνια.
 Κι' ἔν' ἄρμα καλοδοῦλεται τόσο ἀλαφρὰ κυλοῦσε
 ἐποῦ τὰ τρία του ἀλόγατα λεύτερ' ἀκόμα μοιάζαν.
 Στερχτός ὁ ἄρματολάτης του καὶ λατρευτός στὸ πλῆθος
 ἀπάνω στῆς ἐνάρετης τῆς νιότης του τὴ λάμψη,
 ὁ Γανυμήδης φάνταζε στὰ εἴκοσι του χρόνια.
 Ὁ πλομιστός χιτῶνας του εὐγενεοῦ ἀρχόντου μοιάζει.
 Μαλαματένιο κέρατο στοῦ στήθους του τὴ μέση
 ἀστράφτει, καὶ διπλώνεται στὰ γόνατά του ἀπάνω
 τὸ δόρυ του ποῦ ἀγριόχοιρους πολλοὺς ἔχει σκοτώνει.
 Στὰ μάτια του χαμόγελο εὐπνιο κρατιέται δόδεξ
 νειρεύεται ἢ ἐκκούρασμα στῶν μακρῶν τῆ χώρα:—
 *Ὅμως οἱ σοδαρότεροι, ἀλλοίμονο, στὴ σκέψη,
 εἶδαν στὸ ἤρεμο χεῖλος του ἢ φροντίδα νὰ πλανιέται.
 Κάποτε ἀπ' τὰ δαχτύλια του τ' ἀμέριμνα, τὰ γέμια
 ἐφεύγουνε, κ' οἱ ἀνθρώποι του στενάζοντας λογιάζουν
 μήνες χυνοπωριάτικους λυπητερούς, ἢ κλάψες
 μαυροπουλιῶνε καὶ φωτιῶν φλόγες, ὦ δόλια νιάτα,
 ὦ Ἐνδυμῶνα ἀπὸ ποῦ πρόβαλε ἢ τόση Ὀλίψη!

✱

Σὲ λίγο ἐμπρός ἀπ' τὸ βωμὸ μὲ σιγὴ θρήσκα δλόρθοι
 ἔλοι ἐμνεσκάν' στὰ μάτια τους πανίσχυρο ἕνα σέβας
 ἀντίκρυζες' ἐσίγαζαν οἱ μάνες τὰ παιδιά τους,
 κ' ἕνας γέδος ἀνόριστος χρωμάτιζε παρθένα
 μέτωπα' ὁ ἀπαράβγητος κ' αὐτὸς ὁ κυνηγῆρας
 ὁ Ἐνδυμῶνας ἤρεμος καὶ μὲ χλωμὴ τὴν ἔψη
 ἐπέκονταν ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς σὺντροφούς του.
 Ὁ σεβαστὸς ἐδέονταν ἱερέας ἀνάμισθ' αὐτοῦ
 ἀπὸ μεγάλο σὲ μικρὸν χαμογελῶντας σὲ ἔλου.
 Καὶ μὲ ὑψυμένα τὰ χλωμὰ χέρια ἀπ' τὴν ἡλικία,
 βίγνι τὰ λόγια αὐτά:—Ὡ βροσκοὶ τῆς Λάτμος ἄγριο σιόρι,
 ποῦ ἢ φροντίδα σὰς ἔλαχε τῶν πλῆθιων κοπαδιῶν σας,
 εἶτε ἀπὸ σπῆλαια βαθουλά σκαρῖζετε καὶ μαῦρα,
 στὰ ὄρη, κ' εἶτε ἢ στράτα σας γραμμίζει τίς κοιλιάδες,
 ἔπου ἀντηχᾷ ἢ φλογέρα σας παντοτινὰ ἢ μαγεύτρα,
 εἶτε ἂν ἐρχόσαστε ἀπ' ἀδρούς τόπους ἔπου τὸ ἀγέρι
 κυρτώνει τὸ ἄνθος κ' ἔπου ἀνθοῦν τὰ σπάρτα μὲ τὰ μῦθοι
 τὰ κούδονάκια τὰ χρυσά, κ' εἶτε τὰ λαμπερά σας
 κοπάδια βόσκουν στίς ὄχτιες τῶν γάργαρων κυμάτων,
 ποῦ οἱ καλομῆες οἱ πράσινες βυθίζκουν τὸ τραγοῦδι,
 ποῦ ὁ Τρίτωνας δασκάλεψε τερπνὰ στοὺς ἀντιλάλους,
 κ' ἐσεῖς συντρόφισσες, κ' ἐσεῖς μητέρες, ποῦ τὸ ροῦχο
 καὶ τὸ φαγὶ ἐτοιμάζετε προπεύμενα γιὰ τὰ ὄρη,
 κ' ἐσεῖς πανῦριες κορασιές ποῦ τρέφετε μὲ γάλα
 τὸ ἀρνὶ ποῦ ἀρφάνεψς, καὶ ποῦ σὲ κύπελο φυλάτε
 κροῦτὰ τὸ μέλι τὸ ἐκλεχτό γιὰ τὸν ὠραῖο τσοπάνο,
 ἀφουγκραστήτε με ἔλοι σας. Τὶ εἶναι σὰ φῶς ἢ ἀλήθεια
 πῶς εἶν' οἱ εὐχές μας στὸ θεὸ τὸν Πάνα ἔλες δοσιμένε.
 Καὶ τὰ δαμάλια μας ποτὲς μὲ τόσο ἀφθονο γάλα
 δὲν ἀντημύψαν τὰ ἔργα μας. Τὰ πλοῦσια μας λιθάδια
 εἶν' ἄσπρα ἀπὸ τ' ἀρίφνητα κοπάδια μας' ὁ Ἀπρίλης
 βροχὴ στέλνει στὴ χλόη μας. Φωνὴ καμμιὰ ἢ ἀντάρα
 τὰ πρόσάτά μας τὰ δειλὰ δὲ σκιάζει καὶ πῶ τέλεια
 τοῦ Ἐνδυμῶνα ἢ ψυχὴ γιὰ μᾶς ποτὲς δὲν εἶταν.
 Κι' ἢ Γῆς εἶναι χαρούμενη κ' ὁ σκορδαλλὸς ὁ γόης,
 μὲ τὴ φωνὴ του τὴν πρωινὴ τὸν οὐρανὸ μαγεύει,
 καθάριος ποῦ ἀχτινοβολεῖ στίς μέρες τῆς γιορτῆς μας.
 *Ἔτσι σὺν εἶπε στὸ βωμὸ θυμιάματα σαριάζει
 καὶ βαγῶν φύλλα τὴν ἱερὴ φωτιὰ νὰ ζωπυρώσει.
 *Ὑστερα τὴν ἀδίψαστη τὴ γῆς περιραντίζει
 μὲ τὸ κρασί γιὰ τὴ σπονδὴ ποῦ εἶταν τοῦ θεοῦ τσοπάνου.
 Καὶ τὸν καιρὸ ποῦ τὴ δροσιὰ τούτη τὸ χῶμα ἐρούφας
 καὶ στὴν πυρὰν ἐπρίζανε τὰ βέργια, καὶ τίς σπῆτες
 τινάζαν τὰ θυμιάματα ἀνάμισθ' ἀπ' τὴ στάχτη

και των μακριών και πράσινων χόρτων τ' αποκαΐδια,
κι ανυψωνόταν ο καπνός, μιά χορωδία εγρικηθή.

✽

Ώ εσύ, που ή στέγη κρέμεται του παλατιού σου κάτω
από τις ράμνες του φτελιού, θπου όλα 'νε γαλήνια,
οι ατέλειωτοι αναστεναγμοί, ο θάνατος, ή ζήση,
και των φυτών των άγνωρων οι ειρηνικές αγάπες,
εσύ που έχωρ' αγαπας τις Νύφες ν' αντικρύζεις
κάτου από μαύρες καστανιές, τ' ελόξαντα μαλλιά τους
να στρίθουν, και μερόνυχτα αλάκαιρα κατέχεις
ν' ακούς τον κοιμισμένο θρό των πράσινων κλαριών,
στις άκρες πέρα των σπαριών, ή στις έχτιες τις έριμες,
θπου τ' ε μύρτο κι ο θυσσπος παράξενα φυτρώνουν,
εσύ που μελαγχολικά ανανογιέσαι τέτες,
τις μέρες τις λυπητερές όπου τή Σύριγγά σου
σου άρπάζαν, μιά, τ' αλλαγματα που πήρε απ' την τρομύρα,
παντοτινός προστάτης μας γίνου μεγάλε Πάνα.

✽

Ώ εσύ Θεέ του αναπάμου, για τον όπου ή τρυγιά
σιγίει πιστά στο τρυγονιού τ' όσμα τή ρωνή της,
όταν κοντά στο σούρουπο άργος πές και πλανιέσει
στούς ήλιαστους βροκέτοπους, που τους περιαντίζουν
τά κύματα των έργιακιών, ο εσύ που προικαντεύεις
τό γόνιμο χινόπωρο με τα πολλά τα σούκα,
για σένα πάλι ή μέλισσα, με τή χρυσή τή ύψια,
κάνει τ' ό μέλι και για σέν' άκόμια στολισμένα
είν' τα λιβάδια μας από κόκκινες παπαρούνες.
'Απ' τ' ό χιμάνα άτρώμητα, για σένα τα σπουρητίτα
άρμόζουσε κελαϊτισμούς. 'Η φράουλα μες στούς ύσικους
και σκαλωμένη στο έδαφος, σου χύνει τή δροσιά της,
κι ή "Ανοιξη ή νέα άφιέρωμα τρανό σου εναφέρνει
της προκοπής της. "Ω, για ός πώς σε ζητά ε λάός σου!
Μά, τον άγέρα που κουνά πά' στα δουνά τα πεύκα,
σίμωσε Πάνα λατρευτή κι ο όςτε δασοπατέρα.

✽

Ώ εσύ που δουλευτάδες σου πιστούς έχεις τ' ό φάουνο
και τ' ό σούφο τ' ό Σάτυρο, είτε να πιάζεις ως πώς
τους κοιμισμένους τους λαγούς στην κρύφια τή φωλιά τους,
είτε σκυφτοί ως σκαρίζετε στην παραγγιών τις άκρες
να σώσει τ' όσπρα πρόβάτα απ' των άητων τα νύχια,
είτε για να πειράξετε, με βρίζες σκεπασμένοι,
τους πλανεμένους τους βροκούς στα έριμα μονοπάτια,
είτε για να χορέψετε πέρα προς τ' άκρογιόλια,
και να διαλέξετε ανάμεσα απ' τα πιο όρατα κοχύλια,

όσα όα καθρεφτίσουνε στο φως σου τις εικόνες
των Νηρηίδων, τ' ό χορδ που σέρνουνε, θαβρόντας
ότι κανείς δέν τους θωρεί... "Ω, με τους αντιλάλους
όλους όπου τριγύρα σου πολλά τραγούδια λένε
και εναλένε, γρικά μας, ο Φαύνε βασιλιέ μας.

✽

Ώου που έβρεις ν' άγρικας τ' ό θύροό που κάνει
τ' ό γιδομάλλι πέφτοντας κάτω από τ' ό ψαλλίδι,
όταν ε τράγος προσκαλεί στον κόμπο τις άρνάδες,
εσύ που τον αύλο ρυσός εταν τ' άγριογυρούνια
πατών τ' ό στάρι τ' ό χρυσό και τους κυνηγητόδες
εργίζου, απ' τ' ό χτήμα μας που δύνασαι και διώχτεις
την παγωνιά και τ' ό χαμόν εσύ των γεννημάτων,
εσύ που κάνεις απ' τή γης και βγαίνου άγνωροι ή και
άλαργινοί κι αντίδουσν μες στις γυμνές πεδιάδες,
ο όςε και τρέμει των θνητών, που τις κραυφές τις θύρες
εβρεις, που άνογει ε άνύρμος κι άδράχνει τή Σοφία
ο της Δριόπης γιέ, τρανέ όςε των κόμπων, ελα
να όεις πωζόδεσαι τ' ό εύλαδο τ' ό πλίζος στούς βρημούς σου,
πράσινα φύλλα του κισσού στα μέτωπα φερώντας.

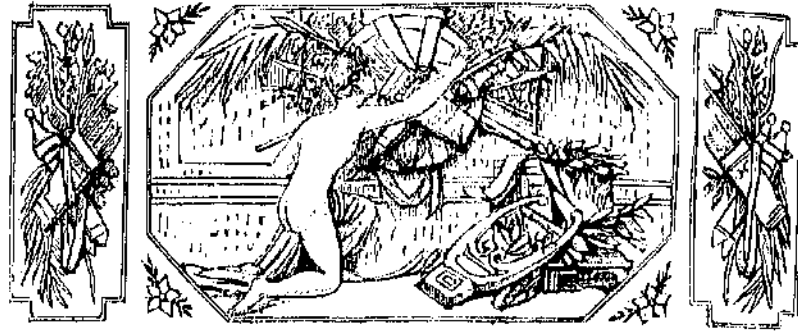
✽

"Ας εΐσαι ο άνέρτατος σκοπός και πάντα ο άλαργιμένος
από τον έρμος στοχαστή. Στ' ό διασμένο πνέμα,
της Γνώσης τ' ό άχιθόλοστο φανέρωσε κατώφλι,
κι ός πέσει άκόμια με βολά!—"Ω, μεΐνε πάντα ο σπόρος
όπου στο χήμα τ' ό έργο του χαίνου ετούτου κόσμου,
ε πόθος των ιδανικών κάνεις να εσφυτρώσει.
Μεΐνε της 'Απειρότητας τ' ό σύμβολο τ' ό μέγα,
ο ούρανα που ή θάλασσα τ' ό όλο καθρεφτίζει
ός εΐσαι τ' ό λεπτό στοιχείο που βάφει τον αϊθέρα,
τ' ό άγνωστο, τ' ό μυστήριο εσύ!... Με μέτωπα γυριμένα,
με χέρια παρακλητικά προς τ' ό βρημό άπλωμένα,
εσφωνητά σκαρπίζουμε που ως στα ούρανα πάνε
και σε ίκετεύουμε: "Ακου μας και δέξου τή δέησή μας
απ' τ' ό βουνό με τους Θεούς που κατοικείς αντίμα!

(Μετάρημας Στωτ. Σκίπη)

ZON KITS

◁ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΠΕΝΘΗ ▷

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΙΝΤΙΛΑΔΙΗΣ

ΧΙ μένον σήμερον, έσρτήν του 'Αγίου Νικολάου, φέρονται προς αυτόν άθροοί οι λογισμοί μου μαζί με έλλην έσσην τρυφερότητα ηυδόκησε ν' αφήσει ή ζωή μέσα μου. Κάθε φοράν που ή έμμανώς πελυαγαπημένη πόλις των 'Αθηνών μου άποκαλύπτει από μιαν εύμορφιάν της, κάθε φοράν που ή παγκόσμιος φιλολογία μου χαρίζει το ανεκτίμητον δώρον τό όποτον λέγεται εις ώραιος στίχος ή μία ύψηλή ιδέα, κάθε φοράν που έτιδήποτε έσαιρετικώς λεπτόν, πλαστικόν ή ήπιποτικόν και ύπερφύες διεγείρει τόν θαυμασιμόν μου και με καταλαμθέανει ή ακατάσχετος έσση και άνεξήγητος άρμη ν' άνεύρω εν τώ άμα τόν

φίλον και συνθαμισσθήν, εκείνον ό όποιος θα έπάλλετο ίσα ή και πλειότερον έμου επί σιδήποτε εκ των εκφάνσεων τούτων του 'Ωραίου, αναλογίζομαι μοιραίως τόν έμμανή αυτόν φιλαθήναιον, τόν έμμανή αυτόν φιλόκαλον, τόν λεπτόν φιλογύνην. Διότι έλάχιστοι είναι εκείνοι, σίτινες παρά κάποιας bouzades μισογυνισμοϋ, υπήρξαν έσση αυτός εύλαβεΐς του γυναικειού αϊδίου λάτραι, έλάχιστοι έσοι υπήρξαν τώσω επιμόνωσ δι' όλου των του βίου έσση αυτός πεφωτισμένοι ώραιοπαθεΐς, και έσση άφορά την πόλιν των 'Αθηνών, από της ώρας που επιφαινεται ή αύδαμοϋ άλλαγοϋ τώσω διαφανώς και άλλως βροδοάκτυλος ήως μέχοι της πολύ πέραν του μεσονυκτίου ώρας, καθ' ήν έπιστρέφει εις τόν οικόν του ό τελευταίος νυκτερινός διαβάτης, ό όποιος επί μακρότατα έτη ήτο αυτός οϋτος, κανείς άναμφισβητήτως δέν την έγνωρισε την έλλην

μιαν πόλιν αυτήν, ή όποια δι' αυτόν ειχεν αυτόχρομα θέλγητρα γυναικός, εις έλλην την εκπαγλον ή μυστικήν καλλονήν της, κανείς δέν παρηκολούθησε με τώσω παλιούς την ανάπτυξιν της, κανείς δέν την ήγάπησε και δέν την εξύμνησεν έσση ό τώσω ρεαλιστικός και ένταυτώ τώσω ιδανιστής ποιητής της «'Αθήνας μας»! 'Εν σχέσει μάλιστά προς τό βιβλίον του τούτο θα ήθελα πολύ νά γνωρίζω ποια 'Ανθολογία έμμέτροϋ και πεζοϋ λόγου, άνταξία του όνόματός τούτου εν τώ μέλλοντι, θα ήδύνατο νά θεωρηθώ πλήρης, αν μη περιελάμβανε τά εις πεζόν ποιήματα τά όποια άφιέρωσεν εν αυτήν εις μιαν παραμονήν 'Αθηναϊκής πρωτοχρονιάς ανά την όδόν 'Ερμιού, εις ένα περίπατον της πρός τριάκοντα έτών όδοϋ Πατησίων, εις την 'Αττικήν 'Ελαίαν και εν γένει εις τόν 'Αθηναϊκόν 'Ελαιώνα, εις τό 'Ιον!

Α. Ζηνο 774 1104

* * *

Η φαντασία μου τόν προβάλλει πρόέμου τώσω πολύ πάντοτε ζώντα — τόν ένα αυτόν από τους άλλους εκλεκτούς, οι ό ποιημεϊδιοϋν και γελοϋν όχι με τά χείλη, αλλά με τά μάτια, — με τά ματια του εκείνα τά άμυδρως καμμιύοντα και ένταυτώ άπιόάνως μεγαλά, από των οποίων κατηλείθετο τώση καλωσύνη και τώση Οωπειά, τώση λάμψις πνευματική, — τώσω διαρκώς άνήρουχον και

Σανταμ

('Απέθανεν αίφνης την 11ην 'Ιουνίου 1919)

άεικίνητον, ώστε τόν φαντάζομαι ακόμη εν μέσω ήμϊν και επί τσοϋτον, ώστε πολλάκις νομίζω ότι έρχεται προς με από του άκρου της 'Αθηναϊκής όδοϋ. Μαζί με αυτόν έρχεται τότε πάλιν προς με όλη ή νεότης μου. Είναι τά έτη των άνήσυχων όνειρων και των ώραιων προσπαθειών ή έποχή καθ' ήν ήνωσε τώσω έλίγον ό Σύλλογος των 'Ιολήπτων, ή εύάριθμος αυτή

■ Γ. Α. ΑΡΣΕΝΗ: ΜΙΧ, Α. ΠΡΑΦΑΝΑΟΒΙΤΣ "ΓΡΟΙΚΙΑΗ ΣΤΟΑ", ■ 33^{ον}

ομάς εκείνων, εἴτινες προεδίρχοντες εἰς ἐνθουσιασμόν τοῦ προσδυτέρου ἡμῶν **Νικολάου Σπανδωνῆ** διεβλέπομεν καὶ ἐτιμῶμεν εἰς τὸ ἄνωμα τοῦ ἴου τοῦ ἀνερίκτου πόθου τὸ σύμβολον! Ὅποσον ἡγραιοῦτον ἐνεργητικότητος ἦτο τότε, ἀλλὰ καὶ πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἔπειτα μέχρις ἐσχάτωνούτος! Ἐπανελάμβανε πολλάκις τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ:

«Dormir nonchalamment à l'ombre de ses seins
Comme un haumeau paisible au pied d'une montagne.

Πολλάκις καὶ μετὰ πόθου καὶ θᾶ ἐλαγέ τι. ἔτι δὲν ἠναιροσπέλει ὡς ὁ ἥρωας τοῦ Μαίτρελιγγ, εἰμὴ ἡσυχίαν, ἡσυχίαν, ἡσυχίαν. Ἀλλ' ὅμως ἐξή πολλοπλασίως, ἐντεταμένως, ἰσχυρότατα, ἐργασόμενος ἔσον ὀλίγοι, ἔσον ὀλίγοι ἀγωνιζόμενος, γεννῶν ἐν ταύτῃ βραχδύτως σχέδια ἐπὶ σχεδίων, ὧν ἐν καὶ μόνον ἐν ἠνδοκίμει, ὡς οὐδέποτε ἄλλως τε ἠθέλησεν ἡ Μοῖρα, θᾶ τῷ παρῆχε τὴν εὐημερίαν. Ἔως οὐδέποτε ἠθέλησεν ἡ Μοῖρα, ἢ ἐποία πάντοτε ὑπῆρξεν εἰς αὐτὸν ἄναγξι. Ἐκκῶν τὸ γένος ἐκ παλαιότατης οἰκογενείας, τῶν Σπανδωνιδῶν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀνατραφεὶς ἐν τῇ χριστιανικωτέρῃ τῶν πίστεων ἐν Ἰουσίῃ ὑπὸ μητρὸς ἀγίας καὶ διακούσας ἔπειτα τὰ ἐγκύκλια μισθήματα εἰς τὴν μεγάλην σχολὴν τοῦ Γένους καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Ἀθήνας, ἐπέδειξεν ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ ἔτων εὐφυϊὰν ἐξαιρετικὴν καὶ δῖαν μαθήσεως σφόδρα. Ἀποσταλεὶς εἶτα ὑπὸ πλουσίου βίου εἰς Βιέννην ἐπρόκειτο νὰ συμπληρώσῃ τὴν τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του εἰς Παρισίους, ἔτε ἡ θάνατος τοῦ χορηγοῦ συγγενεῶς ἐπανέφερεν αὐτὸν περὶ τοῦ ἔτερος εἰς Ἀθήνας. Ἐκτοτε, ἀπὸ ἡλικίας νεαρῆς, ἄρχεται ὁ φερόμενος περὶ ὑπάρξεως ἀγῶν. Τὸν διεξήγαγον ἐπὶ μίαν ἑλὴν ζωὴν καρτερικώτατα, αἰσιοδοξότατα, ἀντλῶν παραδέξασα ἀπὸ πάσης ἀποτυχίας νέον σθένος καὶ νέαν ἐνεργητικότητα, μηδέποτε ἄλλοτε ἢν τῶν σπουδωδῶν εἰς πνεῦμα, τῶν θεωρουδῶν εὐθυμίας εἰς διάδοξιν, τῶν παραγωγικῶν εἰς φιλολογικὴν ἐργασίαν, ὡς ἔτε περισσότερον καὶ σκληρότερον ἐπέειδον αὐτὸν αἰ περιστάσεις, καταπληκτικὸν ἀληθῶς ἀνθρώπινον ἐλαστικὸν κόμμα ἐντεινόμενον καὶ ἀνατεινόμενον ἔσω περισσότερον πιέζεται καὶ τυραννείται.

Ἡ δημοσιογραφία τὸν εἰκνυον εὐδῶς ἐμίσησε τότε ἢ δημοσιογραφία ἢ κάθε ἄλλο ἢ περιορισμένη εἰς τὴν ἑλὴν εἰδησιογραφίαν. Ὁ Σπανδωνῆς ὡς δημοσιογράφος εἶναι πασίγνωστος εἰς τὸ ἀναγινώσκον Ἑλληνικὸν κοινόν. Σχεδὸν δὲν ὑπάρχει Ἑλληνικὴ ἡμερησία τῆς τελευταίας τριακονταετίας εἰς τὴν ἑποίαν νὰ μὴ συνειργάσθῃ, ὡς ἰδίως συνειργάσθῃ, καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ μακρότατον χρονικὸν διάστημα, δὲν ἔγραψε τίποτε, τὸ ὅποσον νὰ μὴ ἔχη σφραγίδα ἰδίαν, τὴν σφραγίδα τῆς ἰδιοτύπου καλλιτεχνικῆς καὶ τῶν γενναίας καὶ ὀρηκτικῆς ζωῆς ἢ ὅποια ἐκόχλαζεν ἐν αὐτῷ τίποτε τὸ ὅποσον νὰ μὴ ὑπέγραψῃ τίποτε ἐπίσης τὸ ὅποσον νὰ μὴ ἔγραψῃ μετὰ ταχύτητος αὐτόχρημα ἀστραπαίας. Ἔως ἄφ' ἑτέρου δὲν ὑπῆρξεν ἡμέρα κατὰ τὴν ὅποσαν νὰ μὴ εἰργάσθῃ καὶ νὰ μὴ ἔγραψῃ. Ἀπὸ τοῦ πλέον ἀγαπημένους του ἦσαν οἱ πρώτοι

στίχοι τοῦ Ἐπιλόγου τὸν ὅποσον ἔχει γράψῃ ὁ Γάλλος ποιητὴς Vouillot:

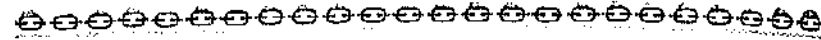
«Placer à mon côté ma plume;
Sur mon cœur, le Christ, mon orgueil;
Sous mes pieds mettez ce volume;
Et clouez en paix le cercueil.»

«Θέσατε εἰς τὸ πλευρόν μου τὸν κάλαμόν μου,
ἐπὶ τῆς καρδίας μου τὸν Χριστόν, τὸ καύχημά μου·
ὑπὸ τοῦ πόδος μου θέσατε αὐτὸ τὸ βιβλίον·
καὶ καφρώσατε ἐν εἰρήνῃ τὸ φέρετρόν μου.»

Ἐλάχιστοι ἴσως θᾶ γνωρίζουν πᾶσι εἰλικρινεῖς ἦσαν οἱ λόγοι οὗτοι ἐπαναλαμδανόμενοι ὑπὸ τοῦ **Νικολάου Σπανδωνῆ**. Ἀλλ' ἐγὼ ὁ ὅποτος ἐγνωρίσα τῶν καλῶς τὸ βαθύτατον, τὸ ἀδιαπόρητον θρησκευτικὸν αἰσθημα, τὸ ὅποσον ὑπῆρχε παρὰ τῷ ἀκριβεῖ τούτῳ γνώστη τῶν τοιμηροτάτων ἰδεῶν τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, δύναμαι νὰ βεβαιώσω πόσω ὄντως ὁ Ἰησοῦς τῶν Χριστιανῶν ἦτο τὸ ὑπερτατον καύχημά του. Καὶ ὅσω ἀφορᾷ τὴν γραφίδα, ἀλλὰ μὲ αὐτὴν ἀνά χειρας παρέδωκε τὸ πνεῦμα εἰς τὸν Θεόν του, εἰς τὸν Θεὸν τῆς πάσης ἀγάπης.

* *

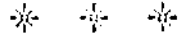
Δὲν ἔσχε ποτὲ τὴν ἡλικίαν, ἢ ὅποια τῷ ἀπεδόθη. Γεννηθεὶς τῷ 1858 κατ' αὐθεντικωτάτας μαρτυρίας, ἤγεν ἀκριβῶς τὸ πεντηκσὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἔταν ἀπέθανεν. Ἦτο πατὴρ ἐγκρίτου νεοροῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐκ πρώτου αὐτοῦ γάμου καὶ ἦτο σύζυγος εἰς δευτέρου γάμου τῆς ἀτυχοῦς γυναίκος, ἣτις μόνη ἴσως εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον δὲν ἀπέδη δι' αὐτὸν σκληρὰ διάψευσις ἐλπίδος καὶ ἣτις ἤδη διὰ τοῦ θανάτου του ἀπώλεσεν ὄντως ἐνταυτῷ καὶ πατέρα καὶ ἀδελφόν καὶ φίλον, καὶ παρὰ πᾶσαν ἐνδύμυχον ἀγωνίαν του, συντροφον αἰ ἰσορῶν ἔσω καὶ σύζυγον τρυφερόν. ἴσως τελευταίως τὸ φορτίον τοῦ βίου νὰ ὑπῆρξεν ὑπεράγαν βαρὺ δι' αὐτὸν τούλάχιστον ἐνθυμοῦμαι ἔτι μικρόν πρὸ τοῦ θανάτου του, ἐσπέραν τινὰ καθ' ἣν ἐπεστρέφομεν πολὺ ἀργὰ μετ' ἄλλων ἀπὸ τὸ θέατρον, ἀφίσας τὰς κυρίας νὰ πορευθοῦν ἦλθε καὶ ἐστηρίχθη βαρὺς καὶ βαρυθυμῶν ἐπὶ τοῦ βραχιονός μου, καὶ ὡς νὰ ἐβόσταζε βᾶρος δυσδόστοκτον μοῦ εἶπε μετὰ παράπρον τοῦ ἀνδρός, τὸ ὅποσον εἶναι ὀδυνηρότερον παντός παραπόνου γυναικὸς ἢ παιδίου. «Δὲν μπορῶ πειά· δὲν μπορῶ πειά...» Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ αἶφνης βραδύναν βῆμα τῆς προπορευομένης συζύγου του τὴν ἔφερε πλησίον μας, κατέβαλεν οὗτος ἀγῶνα ὑπεράνθρωπον καὶ ἤρχισεν ἀστεϊζόμενος καὶ οἰνεὶ γελῶν, ὁ μὴ ἐννοῶν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ἴδῃ σκιάν καν λύπης ἐξαιτίας του ἐπὶ τοῦ μετώπου της. Ἡ ἀπόλυτος λεπτότης. Ἴδου πράγματι τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ, ἀνδρός μυχιαίτατα πολιτισμένου, ἀδρόῦ πρὸς πάντας, ὑποχρεωτικωτάτου πρὸς τοὺς ξένους, ἀνεκτιμῆτου διὰ τοὺς φίλους, — χριστιανοῦ εὐσπλαγχτικοῦ. Δὲν ἤξεύρω κατὰ πόσον ἀπῆντησεν εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τὴν εὐσπλαγχτίαν. Ἀλλ' ἔταν μοι

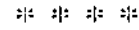
ἐπανελήσαντο τούτα στίχους τοῦ ἄλλου ἐκείνου Γάλλου ποιητοῦ, κατὰ τὸν ὅποιον « Ἐχομεν ἀνάγκην ἀπὸ μίαν φίλην ἠπίαν, ἀπείρωσ ἠπίαν, τὴν ἠπίότητα αὐτὴν καὶ εὐσπλαγγίαν, τὴν θεϊάν αὐτὴν ἀκεχειρίαν, ἤμην πεπεισμένος ὅτι ἐξελιπάραι ἀπὸ τὴν ἑλὴν ζωὴν. Πῶπον ἤδη πῶσω εἰς μάτην! Καὶ εἶναι ἡ ζωὴ αὐτὴ, ἡ τῶσω ἐπιτακτικῶς καὶ ἀκάμπτως ἐνίοτε δεσποτικῆ, ἡ ὁποία καὶ σήμερον ἀκόμη διέταξεν εὐτῶ τὰ κατ' ἐμὲ, ὥστε γωσὶς νὰ ἐπισκεφθῶ κανένα ἐορτάζοντα, νὰ μὴ θυμηθῶ καὶ ν' ἀποθέσω ὀλίγα ἀνθη πέραν ἐκεῖ ὅπου ἴσως ἔ θάνατος ἀπέδωκε τέλος εἰς αὐτὸν τὴν ἀνάπαυσιν. Ἡ σκιά ἡ ὁποία ἀπέμεινον ἀπὸ ἐπι ἤτο τῶσον σφοδρῶς καὶ τῶσω γεννοϊότης, τῶσον γῶς, ἔς δεχθῆ ἔνταξθα τὰ νεσρὰ αὐτὰ ἴα, τῶσω πάντοτε ἐγκαρδιώτερα τῶν πραγματικῶν εἶναι ἴα διὰ τὸν ἐκλεκτὸν λογοτέχνην, διὰ τὸν γλυκὺν φίλον.

6 Δεκεμβρίου 1913

ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΞΗΣ

❖ Ν. ΣΠΑΝΔΩΝΗΣ ❖

ΤΑΗ χαθὴ ἕνας ἄνθρωπος πρέπει νὰ περῖσθ λίγος καιρὸς διὰ νὰ ἐνοήσωμεν ὅτι δὲν βρίσκεται μαζὺ μας. Τότε τὸν ζητοῦμεν. Ἐἰς τὸ κῶλισμα τοῦ χρόνου, μετρᾶται ἡ θλίψις, ζυγίζονται τὰ αἰσθήματα καὶ ὀρίζεται ἡ διάρκεια τῆς ἀναμνήσεως. Σ' αὐτὸ ἐμφανίζεται ἡ μορφή, ποῦ εἶχε λείψει, διὰ νὰ ἐπιβλέθῃ τὰ δικαίωματά της.

Μία περιοδικὴ λήψις, ὅπως ἡ ζωὴ δὲν σβῶνει ποτὲ γιὰ πάντα. Σὲ μὲ φωτεινὴ γραμμὴ μένει ἡ διύβασίς της.

Ὁ Σπανδωνῆς ἔτσι βιαστικὰ ἐπέραςε καὶ βιαστικὰ ἐχάθη. Μένει ὅμως ἡ γραμμὴ του. Ὅποιος θελήσῃ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ θὰ σταματήσῃ εἰς ἕν σημεῖον ἐνερνεστάτων.

Ἐξῆσε μέσα εἰς τὸν κοινωνικὸν θύροσθον διότι ἦτον ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Ἐκολούθησε καὶ ἐκαλλιέργησεν ἕπι ὀραίων καὶ καλῶν, διότι ἦτον ἀπὸ καταγωγῆς, μορφώσεως καὶ ἀντατροφῆς καλλιτέχνης. Ἐπάλασε μὲ ὄλα, διότι ἦτο πραγματικῶς δημοσιογράφος, ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων.

Ὅ,τι διενεῖτο, τὸ κτώρθωνε μὲ δύναμιν θελήσεως, μὲ θυσίας, μὲ πόθον νὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Ἐδημιούργησε χίλια πράγματα ποῦ κανεὶς δὲν τὰ ἐφαντίζετο. Ἐπρωματωποίησε σχέδια ἀκατόρθωτα διὰ τοὺς πολλούς. Ἐκτῆσεν ἕνα ἀγωνίρι ἀνεξάλεστων σημείων πρωοδευτικῆς τύσεως καὶ ἀμύλλης.

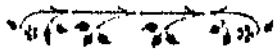
Ἐἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐργασίας ἔδειξε τὸ θάρρος πολεμιστοῦ, τὴν ψυχραιμίαν ἑνὸς ἥρωος, τὴν καρδίαν ἑνὸς παιδίου.

Κάθε ἡμέριαν ἀκούσω τ' ὄνομά του...

Νά, λοιπὸν, ποῦ δὲν ἀπαθνήσκουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ πνεύματος, τῆς καρδιάς τοῦ Σπανδωνῆ.

(22 Νοεμβρίου 1913)

ΜΙΑΤΙΑΛΗΣ Γ. ΔΙΑΦΟΡΙΚΗΣ

❖ ΕΘΝΙΚΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ ❖

ΝΕΚΤΑΡΙΟ Ε. ΦΑΚΑΣ

ΜΑΖΙ μὲ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων ἐκδικητῶν τῆς μεγάλης φυλῆς μας καὶ τῶν μυθικῶν τιμωρῶν τῶν ἀγρίων Βουλγάρων, τὸ ὅποιον ἐπὶ τῆς διαφιλιῶς τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Μακεδονίας, καὶ ἄλλων τέκνων, πλέον ἡρώων ἐκείνων, τῆς φιλετάτης πατρίδος συναμείχθη τὸ αἷμα, ἵνα ὁμοῦ ἐν συνδυασμῷ παρρόζον ὁσιπῶν καλύψωσι τὴν σημαίαν τῆς Ἑλλάδος μὲ διάρνας τροπαίων καὶ δόξης. Αἰὶτι ἐάν οἱ γενναῖοι στρατιῶται ἔπεσαν ἐνδόξως εἰς τὰ πεδία τῶν μαζῶν μὲ τὸ ἄπλον εἰς τὰς χεῖρας ἀγερῶχος προοιτανεύζοντες τὸν ἐχθρὸν, ἐκείνοι ὅμως πλήρεις τιπαινώσεων καὶ ἐν μέτω ἀφαντάτων βασιάνων προτέρηρον ἑαυτοῦς ὀλοκαυτώματα εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος.

Ἐπίσθν λοιπὸν εἰς τὴν ἀκμήν τῆς νεωρῆς τῶν ἡλικίας ὁ ἀείμνητος Νέστωρ, ἐπέροτο καὶ αὐτὸς γὰ προτέρη ἑαυτὸν ἐλάχιστον θῶμα εἰς τὴν κολοπαιάν ἑθνικὴν ἐκατόρβην.

Ἀπὸ μικρῆς ἡλικίας προτολληθεῖς εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ πατρός του ἐν τῷ φαρμακευτορῶ, ταχέως ἤλθεν εἰς Ἀθῆνας κατὰ τὸ 1900, ὅπου μετὰ λαμπρῆς σπουδῆς ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς φαρμακευτικῆς μὲ τὸν βαθμὸν ἀριστα καὶ εἶτα τὴν ἀδειάν του μὲ τὸν ἴδιον βαθμὸν.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του διεφύδμησε τὴν ἐργασίαν τοῦ πατρός του καὶ ἀνεκαίνιστεν αὐτὴν τελείως, καταστήσας τὸ φαρμακευτορῶ καὶ φαρμακῶν αὐτοῦ ἐντὸς ἐλαχίστων χρονικῶ διαστήματος τὰ μόνα εἰς τὸ εἶδος τὸν καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ Δυτικὴν Θράκη.

Ἡ τοιαύτη αὐτοῦ θιαμωτίμ ἐπαγγελματικὴ δρατῆς, δὲν ὑπέρησεν οὐδὲ μῶς τῆς ἀτέρεως Ἑθνικῆς καὶ κοινωνικῆς του μεγάλης ζωηριμότητος.

Ἀ' ὁ πολλὰκις καὶ ἠρόδης διαφόρων Σωματείων καὶ ἐδεργετικῶν Συλλόγων ἐξελέγη καὶ Ἐφορος τῶν Ἐκπαιδευτικῶν τῆς πόλεως Σερῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐαγῶν κοινοτικῶν ἰδρυμάτων ἐχορημάσε, μετὰ ζήλον ἐπιτελέσας τὸ καθῆκον, ὅπερ ἡ πολιτεία τῆς πατρίδος του ἐκτιμῶσι τὰ πρῶτόντι αὐτοῦ

τοσάκις εκθύμως ανέθηκεν αὐτῇ. Ἐσχίτος δὲ ὑπὸ τὴν βέβηλον καὶ ἀπεισιανδιὰ τὰ χρονιὰ τῶν Σερβῶν Βουλγαρικὴν κατοχὴν τὰ μάλιστα συνέτεινε διὰ τῆς ἐπιβίωσός του καὶ τῶν σχέσεών του εἰς τὴν ἀναζωοψυσίαν τοῦ καταδυναστευομένου πληθυσμοῦ καὶ ἀπρέως ἔσπευτε νὰ συμμετάσχη μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς, ὡς ὁ τραγικὸς θάνατός του μαρτυρεῖ, τῆς ἐν Ἀθήναις μεταβάσεως κατὰ Μάρτιον τοῦ 1913 Ἐπιτροπῆς τῶν Σερβίων, ὑπὸς ἀνηγορεύσασιν παρὰ τῆ Κυβερνήσει καὶ τῆ Βασιλεῖ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πολυκαθεδρῆς πατρίδος του.

Καὶ ἐνθ' πλήρης ἐλπίδων ἐπανήλθε καὶ προσηλάλησε νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἀπογοητευμένους τότε συμπολίτας του, μοιραίως πρώτος αὐτὸς ἔπεσε θῆμα τῆς ἀίμοφορίας τῶν Βουλγάρων. Λιότι ἄτε οἱ Βούλγαροι ἐμάνθανον τὴν ἀλοχίαν αὐτῶν ἦσαν ἐν Κιλίκι καὶ Ἀσχανῇ καὶ ἔβλεπον ὅτι τὰ ἐδάφη, ἅτινα ἐκαρποῦντο διὰ τόπων ἐγκλημάτων ἐκφυγον ἀπὸ τὰς χεῖρας των, ἠθέλησαν τελευταῖον νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς. Καὶ τὴν 22αν Ἰουνίου 1913 ἀπειλῶς συνέλαβον εἰς τὰς κυριότερας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης τοὺς προκρίτους καθὼς καὶ ἐν Σέρβιαις ἐπὶ τοιοῦτος ἐν οἷς καὶ τὸν πολύτιμον Νέστορα Φωιδῆν, καὶ ὑποβιάζοντες αὐτοὺς εἰς τὰς φρικτωτέρας τῶν βιβάνων, ἤρξαν ἐῖτα τὰ σώματα των ἐντελῶς μαρμαρομορφομένα καὶ τοὺς λογχιμοὺς καὶ τὰς κακῶς εἰς τὰ στενά τῆς Κρέτας, ἔνθα ἀνευρέθησαν καὶ ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ προελαύνοντος νικηφόρου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τὴν 9ην Ἰουλίου 1913 καὶ ἐτάφησαν ἐκεῖ, εἰς τὸ πύριον ἔδαφος, ὡστε με τὸ αἷμα τῶν αἰμῶν καθηγίαται.

Ἄς ἀναπνεύσῃ ἡσυχῶς εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Μακεδονίας καὶ ἄς χαίρῃ ἐκεῖ εἰς τὰς οὐρανίους ἐκτίσεις ἡ γενναία καὶ ἀγγελικὴ ψυχὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ πατριώτου καὶ εὐγενοῦς θήματος τῆς Βουλγαρικῆς Θηριφθίας, βλέπουσα τοὺς μύθους καὶ φθῶνας του ἱκανοποιημένους καὶ τοὺς φιλίππους πρωτοσύλους πόθους ἐκπηρωμένους, τὴν Ἑλλάδα ἀληθῶς μεγαλυνομένην καὶ τὴν Πατρίδα ἀπελευθερωθεῖσαν τοῦ ἀφορήτου τριαννιστοῦ ζυγοῦ.

✿ **ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΡΩΪΚΟΥΣ ΘΑΝΑΤΟΥΣ** ✿

Ⓞ Ἰ ἀληθεῖς τίτλοι εὐγενείας τῶν οὐκονομιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἀρξίζον παρὰ ἀπὸ τῆν ἐπιβίωσιν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἔθνους. Μία ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν δὲ οἰκογενειῶν ἡ ὁποία διακρίνεται τῶν τίτλων αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ οἰκογένεια τοῦ Σπύρι. Ἄπὸ τῆς Ἐπονομιῆς ἀπονομιῆς τοῦ Μακρογιάνη, τὸ ὅποιο ἐσώθησαν καὶ αὐτὰ καὶ εἶδον τὸ φῶς ζωῆς εἰς τὸν κ. Γ. Παζογιάννην, καὶ ἀπὸ ἄλλα ἀνέκδοτα χειρογράφα, μαρτάρησαν ἡδη ὅτι ὁ Καπετὰν Γιωργῆς Σπίρι, κατελθὼν ἀπὸ τῆν ἰδιαιτέραν τὸν πατρίδα τὸ Φράσση, μὲ ἄλλους Σουλιώτας καπετανικούς, καθὼς καὶ μετὰ τὸν Μάρκον Μπότσαρην, ἔλαβον ἄνεργον καὶ ἔνοστον μέρησιν αὐτῶν τὴν Ἐπανάστασιν κ' ἐπωποσιάζοντες εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου.

Ἐνθα ψυχῆ τῆς οἰκογενείας Σπίρι ἐξήθησαν διὰ τὴν ἔθνηκὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἄπο ἐξ αὐτῶν, μικρὰ κόρη τοῦ Καπετὰν Γιωργῆ, ἐπίσκοπος κατὰ τὴν πολιορκίαν εἰς τὸ Μεσολόγγι. Ὁ γενναῖος ὑποστράτηγος βλέπων, ὅτι ἐγγίζει ἡ περὶ τῆς πόλεως κοινῆς πύλωσ καὶ ἐτοιμαζόμενος διὰ τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἀθάνατον ἔξοδον, ἀπεφάσισε νὰ φωνεῖσθαι διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν τὰς δύο μικρὰς του κορμακίδας διὰ τὰ μὴ

τὰς ἀλλάξασθαι ἢ ἐξῆραι καὶ τὰς Τουρκέσσιν. Ὅλλως λοιπὸν ὄρας πρὶν τῆς ἐξόδου, τὰς ἐτοιμαζόμενας μὲ τὰ ἴδια του τὰ χεῖρα καὶ μόλις τὰς εἶδεν ἀμφοτέρωθεν εἰς τὸ ἔδαφος, ἔσπευσε νὰ σπαστήσῃ τὰς ἀλλοτριότητας του.

Ὁ μικρὸς τὸν μόνον υἱὸς Ἐπάγγελος, εἶχε τὴν τὴν τὴν εὐαγγελίαν, διότι ὄλλως ἠέως πρῶτον, τὸν εἶχεν ἐπιτακτωθῆ μετὰ τῆς μητρὸς του εἰς ἕνα πλοιάριον, ὃ ὁποῖος τοὺς ἔφερε αὐτοὺς εἰς μίαν ἐκ τῶν Ἐπισημοῦ.

Ⓞ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΣΚΙΠΗΣ Ⓞ

Μετὰ πῶρον πολλῶν ἐτῶν ἐξορίας τὸν μικρὸν Ἐπάγγελον διατακτῆ ἀξιοματιῶν τοῦ Ἐπισημοῦ ἡδη Ἑλληνικοῦ Παιδείαν καὶ μετῴχον διὰ τῆς οὐκονομίας τῶν ὁμογενῶν ἐπὶ ἀλλοτριότητων ἡμεῶν υἱὸς ἔσπευσε τὸν πρὸ τοῦ 97 πολέμου.

Ὅτε ἦτο Μεσολογγίου Πρωτοκόπος, ἐπισημοῦ ἡδη ὅτι αὐτὸν τὸν ἀδελφῆ, τὰς ὁποῖας ὁ πατὴρ του εἶχε ἐπισημοῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, δὲν εἶχεν φωνεθῆ, ἀλλὰ μόνον ἐπισημοῦ καὶ ἦτο ἄρα αὐτὸν καὶ ἐπισημοῦ ὡς οὕτως ἀπονομιῶν μέρησιν τῆς Θεσσαλίας. Παράγματι δὲ μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς Θεσσαλίας ὁ διατακτῆς Στρατηγικῆς τῆς Κομοφυλακῆς μετῴχον εἰς τὴν Ἀθήσιν καὶ τὰ Τηλεμακίαν τῆς συνάντησιν τῶν δύο του Τουρκικῶν ἀδελφῶν.

Στρατηγικῆς οὐκονομίας εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαρξῆ. Ὁ Ἐπάγγελος Σπίρις τότε διὰ νὰ ἦναι πληρὸν τῆς ἀδελφῆς του Σοφίας (ἡ Κολλῆ ὅπως τὴν ἐπωνόμασαν οἱ Τυθῆσοι), ἀπεφάσισε νὰ ἐγκατασταθῆ εἰς Ἀθήσιν, ἀποστρατευόμενος, ὃ δὲ ἀέμνητος Παιδείας Γεώργιος τῆς ἔξοδου, τὸν διώρισεν εἰς τὴν ὁμογενῆ θέσιν τοῦ Γενικοῦ Ἐλάτιον τῶν Ἀνακτόρων τῆς Ἀθήσιν, εἰς τὴν ὁποῖαν παρέμεινε μέχρι τοῦ πολέμου τοῦ 97, ὅτε γέρον αἰὼν εἶδε μετὰ μικρὰς νὰ ἐπαναλαμβάνεται διὰ τὴν οὐκονομίαν τῶν ἡ κατενομοῦ τοῦ 21. Παρέλαβεν αὐτὴν καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήσιν, ὅπου μετὰ πῶρον ἄλλων ἡμερῶν ἀνεγίνωσκον εἰς τὰς ἐπισημοῦ τῆς Πρωτοκοπίας, τὴν ἀπέλειπεν ἄλλης τῆς ἐν Ἀθήσιν ἐγκαταλειφθείσης πρῶ οὐκονομίας του. Ἐξῆσεν ἔκτοτε μὲ τὰς ἀνεγίνωσκον τοῦ ἐπὶ τῶν του παρελθόντος μέχρι τοῦ 1906, ἔτε ἀπέλειπεν, ἐγκαταλείποντας τρεῖς υἱοὺς καὶ μίαν κόρη, τὸν Γεώργιον Σπίριν, ἀξιο-

ματικών του Πεζικού, των Σωτήριον Σκίπιν, εκ των συμπαιδών μιας ποιητών και δημοσιογράφων και των Σπυρίδωνα Σκίπιν, άρραδων άνθροπολογών του Πυροβολικού.

«Η κήρυξις του Βαλκανικού πολέμου έδωκε τον Γεώργιον Σκίπιν, Λοικητήν του 7ου λόχου του Συντάγματος της αιδούς Β' Μεραρχίας. Έλαβε μέρος εις διας τας μάχας από των παλαιών ανόμων μέχρι της Θεσσαλονίκης, διακριθείς διά την άπαραμίλλον άνδρείαν του και την αυταπάρησόν του. Αλλά ή μοίρα των άπεριμάκων από πικρού τον θάνατον, προσέβλεπον αιδών να πέση εκεί γηλά, εις την πρώτην του πατρίδα, την Θυολικήν Ήπειρον, έξω από την λίμνην των Ιωαννίνων.»

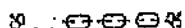
Την παραμονήν της έφοδου εναντίον της Μικαολιάσας, τό προσμύνησεν άλλωστι και τό εξεμνηστεύθη εις τον τότε άνθροπολογών κ. Παπαγιάννην.

— Τό ξέρω. Ένα γρηγορό μου να πέσω από πηλό μου τό γόημα. — Καί πραγματικώς την άλλην ήμέραν, την Δεκεμβρίων 1912, έμιατε μαζόμενος ως ήρωος εις την Μικαολιάσαν και βαλλόμενος υπό έχθρικώς όφθαλμοσ.

Απ' έξω από ένα έκκλημάτι, των Άγιων Νικολάων, βλέπει κανείς πλέον ένα άνθικτον τάφον μ' ένα στανρόν ό άσπίτος γράφει :

Γεώργιος Σκίπιν
Υπολοχαγός του Πεζικού

«Πολυέθιμος την μεγάλην παιδείαν της οικογενείας του και έχάρια την έκπαίδει του και τό αίμά του διά τό μεγάλο της άνότης παιδείας. «Η Ιστορία θα γράψη με χρυσά γράμματα τ' όνομά του.»

□ ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΕΩΝ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
Υπολοχαγός του Πυροβολικού

Α την Ήπειρον των υπέρ πίστεως και πατρίδος πεσόντων μιαν εκ των διαπρεπιστέρων θέσεων κατέλαβε και τό Έξομα του Υπολοχαγού του Πυροβολικού Ιωάννου Α. Δεληγιάννη, γονυθύντος έν ταις μάχαις του Έθωρακισίου της Ήπειρου την 11ην Ιανουαρίου 1913.

Ο Ιωάννης Α. Δεληγιάννης, γόνος της μεγάλης και ένδοξου των Δεληγιανναίων οικογενείας και υίος του άλλοτε Νομόρχου Λεων. Δεληγιάννη, έγεννήθη έν Καλάμαιοις τή 22η Αυγούστου 1884, έκελθών δ' εκ των πρώτων της Σχολής των Ευελπίδων κατετάχθη εις τό σώμα του Πυροβολικού τό 1906.

Πάντοτε και έν τη σχολή και κατέπιν ως άξιωματικός διακριθή και διά την στρατιωτικήν του παιδείαν και διά την εύγενειαν και ασυνότητα του ήθους. Με τά φυσικά αυτά και έπίκτητα προσόντα ως και τό από των

οικογενειακών του παραδόσεων θαυσιλή έφείδιά του εισήλθεν εις τον στρατόν.

Από της ένάρξεως του πολέμου εύρισκόμενος εις Ήπειρον και λατρευόμενος από τους άνωτέρους του μέχρι του τελευταίου στρατιώτου, επέπρωτο να τερματίση την πλήρη μέλλοντος ζωήν του, βληθείς εις την καρδιαν υπό έχθρικώς σφαίρας, και καθ' ήν στιγμήν και έτεροι δύο άδελφοί του εύρίσκοντο έν Ήπειρον πολεμοῦντες. Γεμίτος από πατριωτισμόν και την άφθαστον γοητείαν των άνθρωπίνων Ιθακικών, νέος άξιωματικός, αλλά κατέχων την Στρατιωτικήν Έπιστήμην άριστα, απέδειξε την μέγρωσίν του και κατά τους χρόνους των σπουδών του και εις τό στρατεύμα, εις ό ένωρίτατα διέπρεψεν.

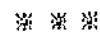
□ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ □

Έως εξής ή Διοίκησις της μας Όρειθατικής Μοίρας Πυροβολικού έγνωρίσεν εις την οικογένειάν του τον ένδοξον θάνατόν του :

«Με βαρυαλγοῦσαν την ψυχήν σπεύδω να συλλυπηθώ την μητέρα και νηά συγχαρῶ την οικογένειαν διά τον ένδοξον θάνατον του άγαπητού μέλους της οικογενείας της Ιωάννου Α. Δεληγιάννη Υπολοχαγού του Πυροβολικού και Υπαπιστατού της 2ας Όρειθατικής Μοίρας. Ο πεσών επί του πεδίου της μάχης υπολοχαγός έβλήθη διά σφαίρας Μάουζερ επί της καρδιάς την 16 Ιανουαρίου 1913 και ώραν πρώτην 0 1/2 επί των ύψωμάτων του Έθωρακισίου.

«Διέμνησε, καίτοι Υπαπιστής, τη έπιμόνω παρακλήσει του κυροβολαρχίαν κατά τας μάχας Μπρενέτης, Κιάφας, Έθωρακισίου και Σπαρκετίται. Μανωλιάπας, έκηδεύθη έπίσημως και έτάφη έμπροσθεν του Έσραφ της εκκλησίας του κάτω Έθωρακισίου.»

Τό Πένθος των Ήρώων, ών ό θάνατος επεγάλυσε και έκλείσε την Έλλάδα έξιχθη ένα άκόμη εύγενές Όθυμα του προς την Πατρίδα υπερτάτου καθήκοντός του.

ΜΕΤΑ τον ήρωικόν θάνατον του Υπολοχαγού του Πυροβολικού Ιωάννου Δεληγιάννη και πριν ή παρέλθη μήν, νέον πλήγμα και βεινή συμφορά ένσκηπτει εις την οικογένειαν Λεων. Δεληγιάννη διά του θανάτου του προσυτέρου υίου Κωνσταντίνου, νέου έγκλειοντος εις την αγαθωτάτην ψυχήν του τους παρθενικότερους παλμούς και πάντοτε στοργικώτατα άγαπηθέντος υπό των συνδιθέντων μετ' αυτόσ. Απέθανε την 11ην Φεβρουαρίου 1913 άκριδώς μετά ένα μήνα από του θανάτου του υπολοχαγού άδελφού του.

Τήν άλγοῦσαν μητέρα και τους άδελφούς άς παραμυθίση ή ύπόμνησις του πλήθους των υπέρ Πατρίδος θυσιασθέντων τέκνων της και ή άγιότης της Ίδέας υπέρ της απέθανον.

* ΟΙ ΠΡΟΣΚΟΠΟΙ *

ΚΑΘ' ὅσον τὸ δυνάστημα, ἐντὸς τοῦ ὁμοίου διετέλεσαν βραχυτεταμένη ἢ ἑλλάς καὶ διεξήγαγε τοὺς δύο περιλήψεις διὰ τὰ ἀποτελέσματά των πολέμων, ἐβλέπομεν γὰρ διασχίζον τὰς Ἀθηναϊκὰς ὁδοὺς, εἴτε βαδίζοντας τεχνίτας, εἴτε ποδηλατοδοξομοῦντας, παῖδες καὶ ἑφηβοί, ἐνδεδιημένοι ἰδιόχρηστον καὶ χειροκρηστικὴν στολήν. Ἡ ἡμερήσιος των παντῶν ἐπιμαρτυρεῖται μὲν ἐν σημαίνουσιν μετρίαι καὶ ἴσταν πλέον γνωστοὶ εἰς ὅλους μας. Ἦσαν οἱ μικροὶ στρατιῶται τῆς πατρίδος, οἱ πρόσκοποι, οἱ σκάνυτ-μπόξ. Ἐγνωρίζομεν ὅτι, ἅ τὰ παιδιὰ αὐτὰ προσέφεραν μεγίστας ἐκδοτικεῖσιν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην πατρίδα καὶ ἐξετέλεον ὑπηρεσίας, διὰ τὰς ἁπλᾶς ἀνέλασαν αὐτοί, ἔπρεπε νὰ διατεθοῦν στρατιῶται ὅχι ὀλίγοι τῶν ἀριθμῶν, τῶν ὁμοίων ἢ παρουσία ἦτον ἀνεγκαιότερα ἄλλοι, ἐπεὶ ἦσαν θὰ προήμπεζον τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος, ἅπου πολεμιστὰ γεννητοὶ νὰ προσέφερον—ὅπως τὴν προσέφεραν—τὴν ζωὴν των ἐπὶ τοῦ μεγάλου αὐτῆς.

Οἱ μικροὶ πρόσκοποι, οἱ παῖδες αὐτοὶ καὶ οἱ ἑφηβοί, ἔχοντες τὴν ψυχὴν γεμάτην ἐπὶ μίαν ἐπερτάτην συναισθησὴν καθηκόντων πρὸς τὴν πατρίδα, ἐξυπηρετοῦσαν αὐτὴν μὲ ὅσον τὸν ἐνθουσιασμῶν καὶ τὴν ἀκούραστον προθυμίαν, μὲ ὅλην τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας των ἡλικίας πηγίζουσαν πίστιν πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς των, διὰ τὴν ὅποιαν δικαιοτάτα ἦσαν ὑπερήφανοι. Ἔτε ὡς ἀγγελισφόροι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν ἢ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου, εἴτε ὡς ἀπεσπασμένοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Στρατ. Νοσοκομείων καὶ ἄλλων στρατιωτικῶν καταστημάτων. Στρατιῶται τέλει καὶ κατὰ τὸ ἦθος καὶ κατὰ τὴν παρὰ τῆς, ἀλλὰ κυρίως κατὰ τὴν ψυχὴν, περιεφρόνησαν κακοτυχίας, ἀγρυπνίας, κόπης, ἀπεσπασμένην ἐκαστοῦ τῶν ἀπολαύσεων τῆς ἡσύχου οἰκιακῆς ζωῆς, τῶν ἀναπαύσεων των, τῶν διασκεδάσεων των καὶ προσηλωθήσαν μὲ ἱερὰν ἀμωσίαν εἰς τὴν ἐπιτέλει ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων, ἅτινα ἀνελάμβανον, καὶ τῆς ἀποστολῆς, τὴν ὅποιαν μόνον των ἐξήτεσαν ν' ἀνταθῆ εἰς αὐτοὺς. Ἐδύτως ὅτι ἦσαν καλῶς προπαιδευμένοι πρὸς τοῦτο. Καὶ ἡ προπαιδευτικὴ

αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἰδρύσεως τοῦ σώματος τῶν Προσκόπων καὶ εἰς τὴν ἑλλάδα.

Τὸν στρατὸν αὐτὸν τῶν παιδῶν καὶ τῶν ἑφηβῶν, τὸν ἐδημιούργησαν εἰς τὴν Πατρίδα ἡμῶν ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἡ σκευθεῖα νὰ μεταρρυθμισθῇ καὶ εἰς τὴν χώραν μας ὅ,τι εἰς ἄλλα τοῦ κόσμου Κράτη ἀποτελεῖ σήμερον μέριμναν τῆς Πολιτείας.

Ⓢ *Λεωνίδης Λω. Μερκουρίου* Ⓢ
(Στρατιώτης τοῦ Σώματος τῶν Προσκόπων)

καὶ εἰς τὴν χώραν μας ὅ,τι εἰς ἄλλα τοῦ κόσμου Κράτη ἀποτελεῖ σήμερον μέριμναν τῆς Πολιτείας.

Τὴν ἰδρυσὴν τοῦ σώματος τῶν Προσκόπων συνέλαβε πρῶτος ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς Βλάδεν Πόουελ κατὰ τὸν Ἄγγλοπολεμικὸν πόλεμον τοῦ 1849, ὅτε αὐτὸς ἦτον ἀκόμη Συνταγματάρχης καὶ Διοικητὴς τῆς πύλης Μείφελινγκ. Ἐχρημάτισε ἀνθρώπους προθύμους διὰ τὰς βοηθητικὰς τοῦ μικροῦ του στρατοῦ ὑπηρεσίας καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν ἀπὸ μέρους εἰς μέρος τῶν διαταγῶν του· ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ ἀπασχολῆσθῃ εἰς τὰς ὑπηρεσίας αὐτὰς στρατιώ-

τας, διότι θὰ ἐξασθενῆ ἡ μικρὰ δύναμις του. Ἐσκέφθη τότε νὰ χρησιμοποιήσῃ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τὰ παιδιὰ τῆς πόλεως ἐκείνης. Τὸ πείραμα ἐπέτυχε πληρέστατα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν μικρῶν κατὰ τὴν μάχην ἐπῆρξε θαυμάσιον. Ὁ Βλάδεν-Πόουελ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Ἀγγλοπολεμικοῦ πολέμου εἰργάσθη τόσον εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὡς ἐπὶ τῆς τελειοποιήσεως τῆς πρώτης ἐκείνης ἐμπνευσθεῖς του, ὥστε μετὰ τινα χρόνον τὸ σῶμα τῶν Προσκόπων ἀπετελεῖ κατὰ ἀπαραίτητον διὰ τὴν χώραν του. Σήμερον εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ σῶμα τῶν Προσκόπων ἀριθμεῖ πλέον τῶν 400,000 παιδιῶν, ἐκτὸς ἐνὸς τάγματος, ἀποτελοῦμενου ἀπὸ κορίτσια.

Τοὺς Ἄγγλους μετ' ὀλίγον ἐμιμήθησαν οἱ Γερμανοὶ· μετὰ τινα δὲ χρό-

γον ή ιδέα εξαγορεύει και εις άλλα Ευρωπαϊκά Κράτη και εις την Αμερικανήν καταπληκτικώς.

Εις την Ελλάδα την πρωτοβουλίαν της ιδρύσεως του σώματος των Προσκόπων

είχεν ο κ. Κ. Μελάς και βοηθούμενος κατ' αρχάς από τους κ. κ. Γ. Χρυσοβελόνην, Γ. Παπών, Ν. Πασπάτην και Α. Λευκαδίτην κατόρθωσε να σχηματίση τον πρώτον πυρήνα από 30 παιδιά των καλλιτέρων Αθηναϊκών οικογενειών. Κατόπιν ο αριθμός ηδύθη εις εκατοντάδας.

Η τελεία στρατιωτική οργανώσις του σώματος των μικρών στρατιωτών, ο τρόπος της ασκήσεώς των, ο οποίος συνεινίζει αυτούς εις την περιφρόνησιν όλων των κακουχιών, εις το ψύχος, τας πορείας, τας άγρυπνίας, ή αυστηρά πειθαρχία των, ή ήθική άρχή, ή οποία διέπει πρωτίστως τον σκοπόν της

Δημήτριος Α. Αναστασίου

επαρξείως του σώματος, δηλαδή ή επιδίωξις της υπεραισίσεως του πλησίον και του ίδιου ατόμου κατά πάσαν περίστασιν, συντείνουν, ώστε οι Ελληνόπαιδες πρόσκοποι ανδρούμενοι να ήναι στρατιώται έλεκτοι και πολίται ωφέλιμοι και εις έαυτούς και εις την πατρίδα

και εις την κοινωνίαν καθόλου. Ανδρούμενοι θα έχουν χαρακτήρα μαρτυρούμενον ήθικώς, αυτοπεποιθήσαν, περιφρόνησιν προς τας δυσκολίας της ζωής και προς την ιδέαν του θανάτου. Θα ήναι οργανισμοί ισχυροί και θα έχουν ισχυράς και τας ψυχικάς δυνάμεις. Το έργον, το όποιον επέτελεσαν κατά το διάστημα της έμπολέμου καταστάσεως, είναι άρκετόν να μās δείξη πόσον ο αγαθός αυτός σπόρος εξαγορεύθη εις την Ελλάδα.

Η ιδέα διαδίδεται και εις άλλα της πατρίδος μας μέρη και αι τάξεις των Ελλήνων προσκόπων αυξάνονται διαρκώς. Είναι τουτό ικανόν, ώστε να μās κάμη να πιστεύωμεν, ότι ή Ελλάς πρέπει ν' αποβλέπη μετά πεποιθήσεως προς τους μέλλοντας πολλτας της και στρατιώτας της και ότι ή Πολιτεία θα θελήση ν' αναλάβη υπό την προστασίαν της το έργον αυτό του κ. Κ. Μελά, του κ. Λευκαδίτου και των άλλων συνεργατών του.

Προς συμπλήρωσιν της μικράς αυτής σκιαγραφίας του σώματος των Ελλήνων Προσκόπων δημοσιεύωμεν και τας εικόνας του υιού του τέως Δημάρχου της πόλεως των Αθηνών, του κ. Σταμ. Σ. Μερκούρη, ως Προσκόπου, του όποίου το αρχαϊκής εθραιότητος παράστημα και το ύψεροχον βιάδισμα έθανυσάθη τόσον κατά την κηδείαν του άειμνήστου Βασιλέως Γεωργίου του Α', ότε ως σημαοφόρος προεπορεύετο του σώματος των Προσκόπων, και του συμπαθεστάτου τέκνου του παρ' ήμιν διαπρεπούς Αρχειαυπηγού κ. Αγγέλου Αναστασίου, οί αι αδιείλεπτοι και διακεκριμένα ύπηρεσία εις το Έλληνικόν Ναυτικόν παρεΐχον την ισχυροτέραν εγγύησιν έν τή στιγμή της μεγάλης θράσεως και έργιαίας. Έν τούτοις, παραδόξως αι κακαί εισηγήσεις και τα έξ ύδασημοσύνης πείσματα των Ελλήνων Υπουργών, κατά τας λαμπροτέρας ήμέρας της δόξης του Έλληνικού Ναυτικού, απέμακρυναν πάσης ύπηρεσίας τον εύτολμον και πάλλευκον ναυτικόν, και μετά τόσας έξαιρετικάς εκδιουλεύσεως, άτινες στόλιζουσι την ναυτικήν ζωήν του κ. Αναστασίου, έθεωρήθη σκόπιμον να μείνη μακράν πάσης ενεργείας και άκατανοήτως παρωραθή ή χρησιμότης άνδρός, τα φώτα της εμπειρίας και ικανότητος του όποίου ούχι άπαξ εις τας εποχάς του εθνηκαού βίου του Έθνους ήμών επέζητήθησαν και πάντοτε έχρησιμοποιήθησαν επί σημαντική ωφέλεια του Ναυτικού της Πατρίδος ήμών.

Αδελφί Αγαπών,

ΕΤΙΝ «Πολιτική Στοά» του πρώτου μεγάλου στον κόσμο της δημοκρατίας και της παλληκαρίας, στέλω μαζί με τας ανέκδοτες γραμματίς μου για τον Ναύαρχό μας Κουντουριώτη και δυο στίχους με την παρακλησι τη θερμή, ο αδελφός Γιάννης να με συγχωρή και δεν δένωμαι να γράφω περισσότερα.

Της μέχρι σήμερα σιωπής μου την άφορμή τη ξέρεις, όπως και τους

σκοπούς μου. Ὁ «Λευκός Σταυρός» τὸν ὄποιον βλέπω νὰ φωτίζει καὶ νὰ παρηγορῇ τὰ ἄφαντα κριθιά, μύχει πάρη τὴ ψυχὴ καὶ τὴ καρδιά καὶ δὲν ἔχω τῶρα παρὰ νὰ σοῦ σφιξῶ τὸ ἡρωϊκὸ χέρι σου τραβάει τὸ κονδύλι τὸ ἀπαλό... νὰ γράψῃ τὴ «Νέα μας Ποικίλη Σταυρά».

Νοέμβριος 1913

✻ ✻ ✻

Ἀγαθὴ Πατρίδα, ἀπὸ τὸν καιρὸ
Πάλε θὰ λάψῃς δοξασμένη,
Σὺν ἡσυχαστῇ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν
Τὸ φῶς τοῦ ὁπλοῦ σου θὰ βγαίνει.

✻

Καὶ θὰ τραντάξῃ τὰ βουνά,
Τοὺς κάμπους, ἢ βαρετὰ βουή σου,
Καὶ τρόμους μόνο θὰ γεννᾷ
Ἢ Δυναμί σου.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

ΣΤΟΝ ΝΑΥΑΡΧΟ ΜΑΣ

ΤΟΝ ΥΠΕΡΒΙΟ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ

✻ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ τὸ «Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείμασαν, οἱ δὲ ἐδεητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται πτωχὸς ἀγαθοῦ»,
Τὸ «Ὁ Θεὸς μαζί μας»,
Τὸ «Ὁ Σταυρὸς θὰ νικήσῃ»,
Τὸ «Τόπτε ὁ Θεός»,
Ἦταν τὰ λόγια σου, Νάναρχε!
Καὶ μέλις ἔφυγα ἀπὸ τὸ ἐκκλησιάζει τὸ Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ καὶ ἑλληνικὰ παιδάκια σου, πέρα τὸ ἔργον πρὸς τὰ τέσσαρα ἄκρα τοῦ ἔρξοντος καὶ ἔβησα:
— «Ὁ Χριστὸς Νικᾷ».

Ναὶ ἡ Θεοπέδεια τοῦ Ναυάρχου μας, «Ζήτην ἢ Νάναρχε!», ἀπῆλθον τὰ βουνά καὶ τὰ λαγκαθία, καὶ τ' ἀερογέλια, τὰ ἐλεύθερα πλάσιν.

«Ζήτην ὁ Ναύαρχος»

Ἀπῆλθον τὰ κάματα τὰ τραπὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου.
Καὶ τῶρα γρυίζει ὁ ἥχος ὁ εὐλογημένος ἐν κἀνθε γῆρας, τὸ κἀνθε γρυίζει ἑλληνικὸ καὶ λέγει: «Ὁ Σταυρὸς νικᾷ».
Ναύτες καὶ στρατιῶτες! Καὶ Πατέρες ἁγιομαρτυρικοὶ τῶν παιδιῶν μας,
Προσκυνήσατε τὸν Θεόν,
Προσευχθήτε ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ καὶ ψυχῇ.
Ἀκολουθήσατε τὸν Νάναρχον. Γιαὶ νὰ εἶς βουθήσει, ἢ ἡμεῖς καὶ νὰ γὰρ ἢ Πατρίδα.

Ναύαρχέ μου,

Ἀπὸ τὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας
Καὶ τῆς ἠερῆς τ' ἀγέρι,
Ἐδῆκε μιὰ τραπὴ φωνή
Στὰ σκλαβωμένα μέρη,
Καὶ τραγουδεῖ τὴ λευτεριά
Καὶ τοῦ Σταυροῦ τὴ χάρι,
Καὶ λέει: πῶς ἢ Ἑλλάδα μας
Τὴν Πόλι θὰ τὴν πάρη.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΤΣΟΥΚΑΣ

✻ ✻ ✻

ΣΤΟ ΜΟΝΑΧΡΙΒΟ ΑΓΓΕΛΟΥΔΙ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΗΣ ΜΟΥ
ΕΛΛΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΠΟΜΟΝΗ
✻ ✻ ✻

Ὅπως στὴ γῆ τὸ διαλεκτὸ
Φυτρώνει τὸ λουλοῦδι
Καὶ τάρωμά του τὸ γλυκὸ
Χύνει στὴν πλάσι γύρω.
*
Ἔτσι καὶ σὺ γεννήθηκες
Ἀφρόπλαστ' ἀγγελουδί
Καὶ τῆς γλυκειᾶς σου εὐμορφίᾳς
Σκορπίζεις τάρωδ' ἄνθη.

Καὶ εἶσαι σ' ὅλους μας ἐσὺ
Τ' ὀλόκρυφο καμάρι
Τ' ἀληθινὸ στολίδι μας
Ἢ ἀκριβὴ χαρὰ μας.
(1913)

Κι' ἐνὸ σοῦ καμαρώνωμε
Τὴν εὐμορφίαν καὶ χάρι
Χρυσὰ στὸν Πλάστη μας πεποῦν
Ἐλπίδες κι' ὄνειρά μας.
ΚΡΡΙΕΤΤΗ ΝΙΚΑ

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Εἰς τὴν φιλικὴν Σας πρόσκλησιν πρὸς συνεργασίαν μου εἰς τὴν «Ποικίλην Στράτη», τῆς ἑποίας πρὸ ἑτῶν ἡμῶν τακτικὸς συνεργάτης, εὐχαρίστως Σας ἀποστέλλω τὸ παρὸν Ἀθηναϊκὸν διήγημα μου ἀπὸ μίαν σειρὰν τοιαύτων, τῆς ἑποίας τὸ περιεχόμενον δὲν ἐγράφη ἀκόμη ὄλον. Εὐ-

χομαι προκοπὴν εἰς τὸ ἐτήσιον φιλολογικὸν καὶ κοινωνικὸν λεύκιμα Σας, ἀξίον τῆς εὐρυτέρας ὑποστηρίξεως καὶ διαδόσεως.

Μὲ ἀγάπην

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΨΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

(Α) (Β) (Γ)

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἰωάννης Ἰωάννου ἐπίστευεν εἰς τὴν ζωὴν. Τὸ ἐπιτελεῖσθαι τόσον αυτῷ αὐτό, ὅσπερ εἶχε δημιουργίαν καὶ σχολήν. Κίθιρ ἀνθρώπος ἐπίδοξος εἰς τὸν ἄλλον, καὶ τοῦτο συμβαίνει εἰς τὸ ζωϊκόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν, συμβαίνει εἰς τὸν φυσικόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πολιτισμένον ἄνθρωπον. Μὲ τὸ γὰρ ζῶμεν κοινωνικῶς ὑποβάλλομεν καὶ

ὑποβαλλόμεθα. Κέλτοι καὶ ἀδύνητοβαλλόμεθα. Εἰς τὸν συμπολίτην Ἰωάννην Ἰωάννου συνέβαινε περυσιάτερον ἢ ἀδύνητοβολή καὶ ἀλεγότερον ἢ ὑποβολή. Διότι ἐπίστευε πολὺ εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ τὴν πίστιν του μόλις εἶχε δομηθῆ γὰρ ὑποβάλλη εἰς ἄλλους. Ἐπίστευε λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς ἦτο μία ἐκλεκτὴ φυσιογνωμίαν, συνήθως ἔλεγε φάσις. Κατὰ τοῦτο ἐκλεκτὴ, ὅτι ἠσθάνετο τὴν ζωὴν εἰς ὅλας τὰς μεγάλας, μικρὰς ὑμῶν τῆς καὶ ὅτι ἤξελε γὰρ εἶναι κατὰ εἰς τὸν κόσμον μόνον διὰ τὰς ἀνωτέρας πράξεις. Καὶ εἶχε κωταρθεῖσθαι γὰρ ἐμπνεύσει τὴν πίστιν

αὐτὴν εἰς μερικοὺς γνωρίμους του, φίλους του, μὲ τοὺς ὁποίους συνηγάτο περίπου καὶθε βροῦν εἰς μίαν γωνίαν καφερείου, ὅπου συζητοῦσε μαζί των ἑαυτὴν τὴν ἄνοιαν, ποῦ τὰ γνωρίμια ἐποποθετοῦσαν τὰς καρέκλας ἐπάνω εἰς τὰ μίσημα τῶν τραπέζιων, ἐσπερῶν εἰς τὸ πάτωμα τὰ ροκανίδια καὶ ἐλάμβανον τὸ αἶμαθρον. Τὴν ἄνοιαν ἐκείνην ἀπηλάττετο πολὺ ὁ Ἰωάννης Ἰωάννου καὶ ἐσπώνετο ἀπὸ τὸ λυωμένον βελούδο τοῦ στενοῦ καὶ μικροῦ καναπέ μὲ μορφοσμίον. Ἐλεγε προφασῶς μὲ μερίστην δρασιώσεσιν :

— Ἦμε παιδιὰ ! Ἔβια ἀσχημῶν γὰρ μένομε πλέον ἐδῶ μέσα ! Θὰ κάμωμεν μίαν βόλταν εἰς τὸ Ζάππειον.

Κέλτοι κέλτοι ἀντίπαλος τοῦ Ἰωάννου Ἰωάννου, ἀπὸ ἐκείνου, οἱ ὅποιοι ἐπὶ ἡμῶν τὰ τὸν συναντήσαντες εἰς τὴν προσφιλεῖ τῶν γωνίαν καὶ γὰρ πάλαισιν μαζί των διαλογικῶς εἰς μακροχρόνιαν περὶ ζωῆς, τοῦ εἶπεν εἰς παρομοίαν στιγμὴν :

— Διαδικαλῶ, ἀλλ' ἐσεὶ ποῦ ἔχετε κηρυχθῆ ὑπὲρ τῆς ζωῆς, πρόπει γὰρ τ' ἀνέχεσθε ὅλα, καὶ τὰ ἀσχημῶν καὶ τὰ καλὰ τῆς ζωῆς.

Ὁ Ἰωάννης Ἰωάννου ἀνταρτάξθη. Πύποτε διέθετε μὲ δημιουργίαν ἐκκαλῶν ὁμοίως, ὁμοιογενῶς, κτηνηρῶς φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶχε κλείσει ὅλα τὰ φωνητικὰ τῶν ἐπιχειρήματι ὑπὲρ τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν, εἰς τὴν ἀπλήρην πειμνήσαν τοῦ ἀντιπάλου του ἠσθάνθη τὴν γλώσσαν του γὰρ δένεται. Οἱ μὴθηταὶ του τὸν ἐκέντασαν ἀνήσυχτοι, ἀναμείκτους μὲ ἀνοσίῳ τὴν ἀπύνητον τοῦ διδασκάλου. Καὶ πράγματι ἀνέπνευσαν, ὅταν τὸν ἤκουσαν γὰρ λέγει τέλος μὲ πομπόδιον ἔκφρασιν :

— Ἀλλὰ κωτὸς δὲν μὲ ἐποχεῖσθαι γὰρ ἐξίσταμαι καὶ τὸ ἀνθυγιερόν, τὸ ἀσχημῶν. Τὸ ἐναντίον ἢ ὁμοίως τῆς ζωῆς μὲ παρακαλεῖ γὰρ κωτὸς τὰς ἀσχημῶν. Ἔχω τὴν ἀσθημῶν μου.

Καὶ εἰς τὸ μέτωπόν του ἔλαμψεν ὁ θρίαμβος. Οἱ μὴθηταὶ του ἦσαν ἔτοιμοι γὰρ χρονοχρητῆσαν, ἂν δὲν τοὺς ἐμπόδιζεν ἕνα ἰδανηρὸν βλέμμα τοῦ διδασκάλου. Ὅχι, αὐτὸς ἀπέφραγε τὰς θεατρικὰς ἐπιδείξεις.

Ὁμοίως ὁ ἀντίπαλος εἶχε κωταρθεῖσθαι, ἀλλὰ ποῦ γὰρ φρασίῳ τὸ πάλτι του ἐσθάνθη καὶ εἶπε μὲ ἀρρωτεῖαν :

— Ἀλλὰ τότε ἢ ἀσθημῶν τῆς ζωῆς εἶναι μονομερῆς, διότι μονομερῆς εἶναι καὶ ἢ ἰδέα σου διὰ τὴν ζωὴν. Ἀν ἦσθε λίτσης τῆς ζωῆς πρόπει γὰρ τὴν δέχεσθε εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ὅπως ἔχει.

Ὁ διδασκαλὸς ἐδάγκασε τὸ μουντάκι του ἀπὸ πείσμα. Ἠσθάνθη γὰρ εἶπεν :

Ἰ. Α. ἈΡΣΕΝΗ: ΜΙΧ. Α. ΡΑΦΑΗΛΟΒΙΤΣ "ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΡΑΤΗ", 31^{ον}

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ

— Μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλὰ πιρατηρῶ, ὅτι δὲν μ' ἐννοεῖτε, ὅπως δὲν ἐννοεῖτε καὶ τὴν ζωὴν.

Πάντα βίαια ὁ Ἰωάννης Ἰωάννου ἀνέφερε τὴν λέξιν ζωὴν, ἐφρόντιζε γὰρ τῆς ἔδουε τόνου, ἐκφορῶν, χρῶμα. Τὴν ἐπρόφερε μὲ γεμάτο τὸ στόμα, ἐπεκαλεῖται μ' αὐτὴν τὴν λέξιν καὶ μυστηριώδεις, μαγικόν, ἐπιβλητικόν, πρὸ τοῦ ὁποῖου τίποτε δὲν ἠδύνατο ν' ἀναμετροῦθῃ. Ἦτο τὸ τελευταῖον, ἀλλὰ καὶ τὸ μόνον αὐτοῦ του. Ἄν ἠδύνατο δὲ γὰρ ἐννοήσῃ πῶς ἦτο δυνατὸν ν' ἀντιτείνῃ κανεὶς εἰς μίαν τόσοσ ἀπέραντην ἐννοίαν, ὅπου ἔκλειεν αὐτὴ ἡ λέξις : Ζωὴ! Μήπως δὲν τὰ ἔλεγεν ὅλα; Ὅλα ὅσα εἰμποροῦσε γὰρ εἰπῆ, ὅλα ὅσα ἠδύνατο γὰρ διασθανθῆ; Ἄν δὲν ἦτο τελεσιδικὸς αὐτὴ ἡ λέξις, ποῖα ἄλλη θὰ ἦτο; Ἀνάτα ν' ἀνωστῆ τίποτε εἰς τὸν κεραυτὸν;

Ὁ ἄλλος ἄλλως εἶχε φροσῆν ἀπιυθῆς τὸ ἐπινοῶντο του, ἀνάγειν ἕνα ταγαρέτο καὶ εἶπε μὲ διυβουλεμῆνιν ἀταραξίαν :

— Ὁμολογῶ πῶς μοῦ εἶνε δύσκολον γὰρ ἰσχυροῦσθαι, ὅτι ἐνοῶ τὴν ζωὴν, ἀφοῦ δὲν τὴν ἐγνώρισα, ἀλλὰ θὰ ἦμεν πολὺν περὶεργος γὰρ μάθω ποῦ τὴν ἐγνώρισατε σεῖς αὐτὴν τὴν ζωὴν;

— Τὴν διασθανόμεθι ἀπλοῦντατα, ἔσπευσε ν' ἀπαντήσῃ ἕνας ἀπὸ τοὺς ὀπαδοῦς, ὑψώσας τοὺς ὄμους.

— Ἄλλ' ἡ ζωὴ ἰσχυροῦσθαι, ὅτι εἶνε ἕνα γενικόν, ἀλλ' ἔχει καὶ τὰς ποικιλίας τῆς, τὰς ἐξελίξεις τῆς, τοὺς ἀγῶνας τῆς, τὰς διαφορὰς τῆς;

— Ἄμην πῶς; εἶπεν ὁ Ἰωάννου.

— Τότε δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ διαύθυνσις, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ γνῶσις τῆς.

— Ἄν τὸ ἀγοῦμαι.

— Ἄλλὰ ποῦ ἐμάθατε αὐτὴν τὴν ζωὴν;

— Περὶεργον πρῶγμα, ποῦ ἐμάθατε τὴν ζωὴν; Ἄλλὰ μήπως δὲν ζῶ;

— Εἰς αὐτὸν τὸν κανατὲ τοῦ κερκεῖου; Ἐγὼ νομίζω, ὅτι ἡ γνῶσις τῆς ζωῆς ἔρχεται μόνον ἀπὸ τὴν συμμετοχῆν εἰς αὐτὴν γὰρ ποῦμε, ἀπὸ τὴν πάλην εἰς τὴν ζωὴν. Ὅσον περισσότερο παλαίει κανεὶς εἰς τὴν ζωὴν, τόσοσ περισσότερο τὴν μαθητάνει. Καὶ θὰ ἤθελα γὰρ ἐμάθαινα ποῦ, πῶς καὶ πότε ἐπαλαίωσατε εἰς τὴν ζωὴν καὶ διὰ τὴν ζωὴν;

Ὁδδέποτε ἄλλοτε ὁ λάτρης τῆς ζωῆς ἐδοκίμασε τοιαύτην ἐσωτερικὴν κατὰπληξιν ὅπως εἰς τὰς ἀπλὰς ἐκείνας λέξεις.

Ἦζον εἰσοθῆ τῶρα ἔξω εἰς τὸ πεζοδρομῖον καὶ δὲν εἶδουσαν ἀκόμη τὴν ἀπάντηον. Πρῶτην φροσῆν εἶθετε καὶ ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἑαυτὸν τον μίαν τόσοσν ἀπλήν, ἀλλ' ἐπιτακτικὴν ἐρώτησιν. Ναὶ διηροθάνετο τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἠδύνατο γὰρ διασθανθῆ καὶ τὴν πάλην τῆς; Τί εἶχε κάμῃ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, δι' αὐτὴν τὴν ἀγαπητὴν του «ζωὴν»; Ὁ Ἰωάννης Ἰωάννου εἶχε ἀφῆρας τὸ αἰσθητὸν ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος εἶχε πῆσῃ ἀπὸ τὴν κορυφῆν φανταστικῶν, ὡμοῖον ἐρηλοῦ πύργου εἰς πολὺν βαθεῖαν καὶ λωπυῖδῃ τάφρον. Ἄν ἠδύνατο γὰρ βοηθῆσῃ τὸν ἑαυτὸν του γὰρ ἐξέλθῃ.

Ὁ ἄλλος εἶχε χωρετίσῃ τῶρα καὶ ἀπεμακρόνθῃ μὲ τὰς πικρὰς λέξεις :

— Ὅπωςδῆποτε χρειάζεται γὰρ ἔξῃ ζῆσῃ κανεὶς διὰ γὰρ ὀμιλῆ διὰ τὴν ζωὴν κι' ἂν ζῆ, ἔχει πολὺν ὀλίγον κερδὸν γὰρ ὀμιλῆ δι' αὐτὴν.

Ὁ διδάσκαλος ἐβράδιζε σιγὰ μὲ τὸ κεφάλι χαμηλωμένον. Ἐκόνταζε τὰς πλίκας τοῦ πεζοδρομῖου, ποῦ ἔλαμπον κοκκινωπαὶ εἰς τὸ φῶς τῶν χαμηλῶν φανῶν τοῦ ἀεριώφωτος καὶ τοῦ ἐφαίνοντο μαῦραι, πένθιμοι. Τὸ στόμα του ἦτο πικρὸν ὡσάν γὰρ εἶχε πῆν κινῆσῃ. Οἱ μαθηταὶ του ἐβράδιζον περὶ αὐτὸν σιωπῶντες. Ἐσκέποντο καὶ ἡ σκέψις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς διασαλεύσεως τῆς πίστεως. Ἦρχισαν ν' ἀμφιβάλουν εἰς τὸν διδάσκαλον, εἰς τὴν ἀξίαν τῶν λόγων του, εἰς τὸν ἑαυτὸν των καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν θεοσίαν τῆς ζωῆς, καὶ ποῦ εἶχαν πιστεῦσῃ ἀκριαδάντως.

Ἄν συνήρτα κανεὶς τὴν ρυκτεροῦν ἐκείνην ὄραν τὸν πένθιμον αὐτὸν βρυλον, βραδίζοντα μὲ σκυμμένας κεφαλὰς καὶ κλειστὰ τὰ χεῖλη, θὰ ἠδύτατο γὰρ ὀρκισθῆ μὲ πλήρη πεποιθῆσῃ, ὅτι ἀποτελοῦσαν τμήμα κηδεῖας καὶ πικρὰ φωνητικῶν ὀπαδοῦς τῆς ζωῆς.

Ἄλλ' ἡ πικρία τοῦ διδασκαλου ἦτο ἀξυτέρα. Ὅς κέντρον τῶν θρησφυετῶν τῆς ζωῆς κατανοεῖ αὐτὸς περισσότερο τὴν ὀκτιῶν ἐκείνην ἦταν τῆς θεοσίαν του.

Ἄθριον ὁ ἄλλος θὰ διεκίρυντεν εἰς ὄλους τὴν ἦταν αὐτὴν, τὴν ἦταν ἐκεῖ εἰς τὸν ἀγαπητὸν κανατὲ τοῦ κερκεῖου, ὅπου μακρὰς νύκτας τῶρα εἶχε καταγύγῃ θρησφυετικῶν νύκας, ὀμιλῶν διὰ τὴν ζωὴν, ἐπιβάλων τὴν ζωὴν, κατακεραυτῶντον ὄλους τοὺς συζητητὰς ἀντιπάλους του μὲ τὴν ἀκαταμύχνην θεοσίαν του. Ἦνας κόσμος ἐσωροῦζετο μέσα του, ἐρεῖπια ἔβλεπε γύρω του. Ἦ ζωὴ, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶχε πιστεῦσῃ ὡς καὶ ἀκαταμύχνην, τοῦ ἦφενεν ὡς ἀπὸ ἀνίμεσα στα δάχτυλά του. Ἦτημημένος! Πιῶς; Ἀτὸς ὁ δοξαστῆς τῆς ζωῆς! Ἄλλ' ἦτο δυνατὸν; Εἶχε νικηθῆ ἀλήθεια; Ἦτσι, μ' ἕνα ἀφῆριον κτύπημα, ροργόν, βραχὺ, ἀπροσδόκητον; Ἄν ἔξῃσε, δὲν ἐπάλασε διὰ τὴν ζωὴν, δὲν συνεκλονίσθη ἀπὸ ζωὴν διὰ τὴν ζωὴν, ἐπομένως δὲν ἐγνώρισε τὴν ἀξίαν τῆς; Ἄλλ' ἦταν ἀπαραιτήριον καὶ γὰρ παλαίση; Τί ἐνοῦσαν ὁ ἄλλος πάλην διὰ τὴν ζωὴν; Ἄν ἦτο δυνατὸν γὰρ τὸν συναντοῦσαν αὐτὴν τὴν σιγμῆν θὰ τοῦ ἐπέβαλλεν αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν. Ἄλλ' ἂν τυχὸν εἶχε δίκαιον; Ἄν ἦταν ἀλήθειν, ὅτι δὲν εἶχε ζῆσῃ, δὲν εἶχε παλαίση; Ἄλλὰ εἰς τί καὶ διατί γὰρ ἐπάλασε! Τί θὰ εἶπῃ πάλην τῆς ζωῆς; Μήπως ἡ λέξις ζωὴ δὲν συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν ἐννοίαν τῆς πάλης, ὅπως ὅλα τὰ γεγονότα τῆς; Αὐτὸ βίαι ἐλεγεν αὐτὸς «ζωὴν τί ἦν ὄσι;— Ἀλήθεια τί ἦν ὄσι;

Ἦδῶς εἶρηξε τὸ μέτωπόν του.

Αὐίβουλε, μία ἄλλη ἐρώτησις, τὴν ὀποῖαν δὲν εἶχε σκεφθῆ ποτὲ του καλὰ—καλὰ. Τί ἦν ὄσι, πῶς ἀντελαμβάνετο τὴν ζωὴν; Ἄλλὰ πῶς τοῦ εἶχε ἔλθῃ κῆν αὐτὴ ἡ μαγικὴ λέξις εἰς τὸν ποῦ του, εἰς τὰ χεῖλη του; Ἦως εἶχε γένῃ ὀπαδοῦς τῆς ζωῆς, διδάσκαλος μάλιστα τῆς ζωῆς; Ἀσφαλῶς κάττω εἶχε διαβίση τὰ περὶ ζωῆς. Καὶ θὰ τοῦ εἶχε κάμῃ ἐντέπωσον. Ποῦ; Πότε; Ἄν ἐρεθνομεῖτο καλὰ. Εἶχε διαβίση ἀρετὰ πρῶγματα. Ἀπὸ μακρὸς ἐδιείσθεζεν ἐρημερῖδας καὶ ἰδιαιτέρας μὲ προσοχῆν τὰ χωρορηγῆματα τῶν ἐρημερῖδων. Ἦταν ἐποχῆ, ὅπου ὄλι ἡ πηγὴ τῶν

γνώσεών των ἦσαν τὰ χρονογραφημάτων τῶν ἐφημεριδίων. Εἶχε προτιμήσεις διὰ πολλὰ ἀπ' αὐτά, μερικὰ ἀπὸ τὰς ὑπεργραφάς των τοῦ ἐπιβήντου ὅτι ἐπέκλειον τὸ πλεῖστον τῆς ἐξηγήσεως πολλῶν δυσκόλων πραγμάτων, περιήπου τῶν ὅλων. Ἐπειτα βασιμῶδον ἤρχισε νὰ διαβάζῃ πολλὰ βιβλία, ἀνακατωμένα, σχεδὸν κἀνθε ἔντοπον, πρωτότυπα βιβλία καὶ μεταφράσεις βιβλίων, — ἢ, τι ἐξεδίδετο μὲ ἑλληνικὰ στοιχεῖα. Ἡ ἀνάγνωσις του ἦτο γενική καὶ τυχαία. Ἀπὸ τὸ γνησίον εἶχε ἀπορροίτησιν μὲ πολλὰ συγκεκριμένας γνώσεις. Ὅταν ἐβλεπεν εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ βιβλία ἀρχαίας, ἑλληνικῆς λέξεις ἠθιότατο θλίβου, ὅτι δὲν εἶχε μίθην ἀρχαία ἑλληνικά. Συχνὰ τοῦ ἔλεγον: « Ἐδιαβίωσατε ἀρχαίους συγγραφεῖς, κύριε; » Ἀπῆρτα ψευδόμενος, ἀλλὰ μὲ ἐσωτερικὴν ἀνησυχίαν: « Μάλιστα! » Καὶ ἡ ἀνακομήσις του ἦτο μεγάλη, ὅταν ἐξεδύθησαν μεταφρασμένοι εἰς τὴν νεοελληνικὴν οἱ ἀρχαίοι ἑλληνες συγγραφεῖς. Ἐρωτήθη μὲ βουλιμίαν εἰς τὴν ἀνάγνωσίν των κ' ἔκτοτε ἀνέγραφε μὲ ἰκανοποιίμην τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς. Ἦταν εἰς πλήρη τάξιν μὲ τὸν ἑαυτῶν του καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἠδύνατο πλέον νὰ ἰσχυρίζετο μὲ αὐτοπεποίθησιν, ὅτι τοὺς εἶχε διάβασῃ. Καὶ ζωηρῶν ἐντύψεων τοῦ ἑαυτοῦ οἱ τίτλοι τῶν μεταφραζομένων ἔχων ἔργων. Ἦρχισε νὰ διαβάζῃ ἡμέρας, νύκτας ὁλοκλήρους τόμους ἐπὶ τόμους καὶ τὸ περιεχόμενον των εἶχε ἐαυτῶν τὴν ὁσὴν σύγχυτον εἰς τὰς σκέψεις του, ὅταν περισσότερο δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἴσως οἱ ἀπὸ τῶν συγγραφῶν καὶ τὰ θέματα των δὲν κατέληγον εἰς μίαν ἁμοφορίαν. Διατὶ αὐτὰ αἱ διαφορὰ γνώμων, θεωριῶν, κοσμοθεωριῶν; Μὴ τυχὸν τὸ βιβλίον ἦτο διὰ τὰ μὴ συμφωνοῦν οἱ ἀνθρώποι; εἰς μίαν τοιαύτην κοίτην ἦσαν φησὶ κατέστησαν συνήρτησαν αὐτὴν τὴν θεωρίαν τῆς ζωῆς. Ἦτο τὸσον εὐρεῖα, ἰκανοποιητικὴ κοσμοθεωρία, ὅσπερ ἐκλεψε τὰ βιβλία του, ἐπεισθῆ, ὅτι δὲν ἤξευε νὰ σκέπτεται κανεὶς διὰ καμμίαν ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας, ἡ ζωὴ ἔδιδε τὰς ἐξηγήσεις ὅλων τῶν ἀληθειῶν, ἐκίρνε λοιπὸν τὴν ζωὴν εἰς τὸ καμνεῖον, εἶπεν ἀσφατέως, ἀπιδούς, μαιητάς καὶ διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸν βίον του ἦτο ἐγχαριστημένος, ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἦτο αὐτοκαυνοποιημένος καὶ ἔνα μόνον εἶχε παρὰ τῶν: Ἦ νὰ σοῦ κίμη ποῦ δὲν εἰμποροῦσεν ἀπὸ ἑλληνικῶν μίσην νὰ ἐξέδιδεν ἔνα περιοδικὸν διὰ τὰ ἐξηγήσῃ εἰς τὸ πλεῖστον κοινὸν τι ἦτο αὐτὴ ἡ ζωὴ, πῶσον ἀνώτεροι, ὠραιότεροι, ὑψηλότεροι, τελειότεροι ἢ ἦσαν οἱ ἀνθρώποι ἂν ἐξοῦσαν διὰ τὴν ζωὴν, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἐργασθῶσαν αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ἡ θεωρία του διεδόθη εἰς τὴν πόλιν. Πολλοὶ ἐδωλοστοῦσαν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, ἀλλ' ὁ φανατισμὸς του εἰς τὴν ἰδέαν του καὶ αἱ φωναὶ του δι' αὐτὴν τοῦ προσέδουσαν κίποιαν φήμην βιωῆς, ἀλλὰ παρῆγορημένης προσωπικότητος. Διὰ τὰ ἐπέμεινε τὸσον συζητῶν κἀνθε βράδι διὰ τὴν ζωὴν, ἢ ἦτο βεβαίως ἕνας κατανοητῆς τῆς. Ἀκόμη καὶ αὐτοὶ αἱ ἀντιπάλοι του ἦσαν εἰρηναίας κ' ἂν εἶχαν δι' αὐτὸν, πάντοτε ἠθιότατο μίσην ἔλεν πρὸς τὰς συζητήσεις μαζί του. Καὶ ἐπειδὴ συνέβαινον, ὅσπερ καὶ ἐκείνου νὰ εἶχον τὰς αὐτὰς βήσεις μεσοφύσεως μὲ αὐτὸν, τὰς ἰδίας πηγὰς μελέτης καὶ τὴν αὐτὴν ἑλληνικὴν συστηματικὴν γνώσεως καὶ ἐπειδὴ τέλος εἰσέπνεον τὸν ἴδιον ἀέρα τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ συχνὰ τοὺς ἴδιους καμνεῖς τοῦ αὐτοῦ καμνεῖου, ἀνεγνώριζον

« ἔως ἕνα σημεῖον καλὰς τὰς ἰδέας του », ἀλλ' εὐρισκον, ὅτι « ἐκυμαίετο εἰς παρεξηγήσεις ». Τὰ ἴδια ἐφρόναι καὶ αὐτὸς δι' ἐκείνους καὶ ὁ ἀκροατῆς τῶν συνηθισμένων μακρῶν ἐκείνων συζητήσεων των πιθανὸν ν' ἀπεκόμιζεν ἐξ αὐτῶν τὴν πεποίθησιν, ὅτι κυρίως δὲν ἐπρόκειτο εἰμὴ περὶ παρεξηγήσεων. Ἀλλ' ἀπόψε ἡ ἀπλή καὶ κατηγορηματικὴ ἐκείνη δήλωσις ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους του, ὅτι δὲν εἶχε γνωρίσῃ τὴν ζωὴν καὶ ὅτι μόνον ἀπὸ διαίσθησιν καὶ ὄχι καὶ ἀπὸ πάλιν διὰ τὴν ζωὴν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὴν εἶχεν ἐννοήσῃ, τοῦ ἀνεποδογούριζε τὸ ὅλον λαμπρὸν οἰκοδόμημα τῆς κοσμοθεωρίας του. Ἦ ἠδύνατο ν' ἀπολογηθῆ εἰς τοὺς μαθητάς του, ἀφοῦ δὲν εἰμποροῦσε ν' ἀπολογηθῆ τίποτε πρὸς τὸν ἑαυτῶν του; Ὅ ἀ ἔχανε λοιπὸν τὴν πίστιν ἐκείνων ὅπως ἔχανε τὴν πίστιν πρὸς τὸν ἑαυτῶν του;

Ἐἶχαν φθάσῃ τὴν ἔξω εἰς τὸ Ζάππειον. Καθὼς ἐβάδιζον σιγὰ-σιγὰ ἡ ὄρα εἶχε παρελθῆ. Ἀν παρετήρησαν, ὅτι εἶχε φωτισῆ, ὅτι ἡ ἀνατολὴ ἐχρωματίζε μὲ τροφερὸν ῥόδιον χρῶμα τὸν οὐρανὸν ὑπὲρ τὸν ὕμνητόν. Ἐπατάθησαν εἰς τὸ μέσον τῆς πλατείας καὶ παρετήρησαν, ὅτι μέσα εἰς τὴν ἀνατολὴν ἐβίβροντο καὶ αὐτοὶ ῥόδινοι. Λεπτὸς, χνουδωτὸς κύκλος ῥοδίνου χρώματος περιέβαλλε τὰ παραστήματα των. Ὁ διδάσκαλος ἀνέπνεε βαρεῖα εἰς τὴν ἐλαφρῶν, δοσοεὶρην ἐκείνην ὄραν. Ἀλλ' ἀφηνειῖας καθὼς ἀνεπρόβαλλεν ἐκθαμβωτικὸς ὁ ἡλιακὸς δίσκος καὶ κατεπλημύθησε τοὺς ἀρθραλμοὺς των μὲ τὴν βίασαν, πυκνὴν, ἰσχυρὰν ἀκτινοβολίαν του, ὁ διδάσκαλος ἀνέφρασε τὰς χεῖρας καὶ ἀνεφώνησε μὲ ἀπροσδόκητον θυμῶν, εὐρισκον ἀφηνειαστικὴν διέξοδον εἰς τὰς στενοχωρημένας σκέψεις των, — ἀνεφώνησε μὲ παιδικὴν χαρὰν:

— Ὅριστε μας τώρα, δὲν γνωρίζω τὴν πάλιν τῆς ζωῆς! Καὶ ἔχω ἀνάγκη νὰ παλαίσω διὰ τὴν ζωὴν, ὅταν ἔχω αὐτὸ τὸ ὑπέροχον φῶς τῆς ζωῆς;

Οἱ ἄλλοι εἰς τὴν ἐμπνευσμένην ἐκείνην ἀναφώνησιν του ἠθιότατα ἦσαν τὸν ἑαυτῶν των τὸσον ἐλαφρὸν ὡσὺν νὰ εἶχεν ἀφαιρεθῆ βαρεῖα μολόπετρα ἀπὸ τὴν στήθην των. Ὅ ἀ ἐχειροκροτοῦσαν διὰ τὴν νέαν αὐτῆν νίκην τοῦ διδασκάλου ἂν δὲν συναντοῦσαν τὸ ἀσθηρὸν βλέμμα του. Ὅχι, αὐτὸς ἀπέφραγε τὰς θεωρητικὰς ἐπιδείξεις.

Τὴν ἰδίαν ἐσπέραν πολλοὶ συζητηταὶ εἶχαν συναθροισθῆ εἰς τὸ καμνεῖον, διότι τὴν συμβάντα εἶχον διαδοθῆ ἐδρότερον, ἀλλ' αὐτὴν τὴν φωνὴν κανεὶς δὲν ἐτόλμησε ν' ἀντιτείνῃ εἰς τὸν διδάσκαλον τῆς ζωῆς, ὅταν ἐγνώσθη ἡ πρωτοῦν ἀποστεροφί του πρὸς τοὺς μαθητάς του.

Ἐροκειμένον περὶ τοῦ ἡλίου τῆς Βιλλάδος κανεὶς δὲν εἶχε τὴν τὴν τὸλμην νὰ ἐξελέγῃ τὴν κοσμοθεωρίαν τῆς ζωῆς, ὅσπερ τὸν διδάσκαλόν της.

(Φεβρουάριος 1914)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

* ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΙΟΒΙΒΛΙΟΤΗΤΟΝ ΗΧΩΝ *

ΜΟΥΣΙΚΗ ΙΔΙΟΦΤΙΓΙΑ

* * *

Οι όφθαλμοί είναι η ψυχή του. Έαν αληθεύη ότι το βλέμμα, αυτός δ' προβολεύς των αισθημάτων μας μετέχει ενταύτη και των ψυχικών διαθέσεων, ε' των ξεχωριστών δ' αυτού ιδιαιτητών και το έντονον της προσηλωσεως υποδηλοδνται ήτοι οι τόνοι των σκέψεων και της ήμερότου κλίσεως, εις τον

ΠΑΝΟΣ Ν. ΜΑΝΩΛΙΔΗΣ

μου μεταβαλλόμενον όσημέραι εις ναόν Τέχνης άνυπέροβλητον παρ' ήμιν Ήδελον, και ευαγγελίζεται την άνατολήν λιμπροδ άστέρου, όστις δειλά άκόμη διαφώσκει επί του Μουσικού της πατρίδος μας στερεώματος.

μηκύλον Μανωλίδην, διαπύρος ζωγραφίζεται ή καλλιτεχνική του πλάσι και έκ των βλέματων του υποφαινεταί το Μουσικόν όνειρον, όπερ τή άσφιλιζει την έντελή εύαστοχίαν και την λιμπράν φήμηγ του μέλλοντος. Η σήμερον πανευέλπις ήμφάνισις του, χυρίζει την έντύπωσιν ένός έκκολαπτομένου ταλάντου, όπερ με τό μειδίωμα της έπιτυχίας, έν καταπληκτική σπουδή, καλλισργεί ή μικροσκοπικός αυτός άρισσοτέχνης, υπό την μαγαλίαν των μικρών δακτύλων του όπολου από τώρα μεταφοιόδται ή ψυχή εις ένα κόσμον όνειρων, εις ένα παράδεισον αισθητικής άπολαύσεως.

* *

Περιλημένον τέκνον του Εισαγγελέως των έν Αθήναις Έφρετών κ. Ν. Μανωλίδου, του άδάμαντος αυτού της Έλληνικής Δικαιοσύνης, με θάρρος, με δύναμιν, με βαθύ αίσθημα, με έκδηλοσιν Ισχυράς Ιδιοφτίας, διδουχείται έν θριαμβευτικώς εις τό δια της άλματικής αυτού πούδου

Η Μουσική δέν είναι έπιστήμη, είναι δώρον. Εις τον μικρόν Έλληνα αυτόν βιολιστήν ή Φύσις έρύψεν άφθονον τό φώς της, και ό κόσμος, ό όρατος και ευαίσθητος κόσμος των Αθηνών, πολύ ένιωρίς, πρό του μεγάλου κοινου, θα χειροκροτήσει και θα άνευφημήση τό μουσικόν δαιμόνιον του άγγελικού παιδιου, εις ό ή Δημιουργία φαίνεται, όταν έγεννήθη, ένέκλεισεν έντός της μικράς ψυχής του, όλόκληρον τον μουσικόν καλμόν της.

(Μάρτιος 1914)

Ι. ΑΡΣΕΝΗΣ

* * *

ΔΑΚΡΥΑ

ΕΤΗΝ ΑΨΥΧΟΝ ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

▼ ▼ ▼ ▼ ▼

ΑΠΟΣΤΑΜΕΝΗ και χλωμή σαν αλάσσεσ σμά μου,
και άκουσα τά χελή σου σιγά τά ψιθυρίζων
μου* της τυκτός την έρημιά, μονάχα τ' όνομά μου,
έν ένιωσισ πώς άγγελου χρυσού σέ τριγυρίζων.

* *

Κι' έγχετα ήσυχος κι' από μέσα στην άγκαλιά σου,
τά σέ κοιμήσο ήσυχά με τά γλυκά φιλά μου.
Νά όής στίον ήπαν τον βαθύ τά τόσα όνειρά σου
ποδ φτερουγίζαν γύρω σου μαζί με τί λαλιά μου.

* *

Κοιμήσαι! . . . Πάντ' άκίνητη και ή άγρή προσβάλλει,
Γύρω σου ήάλλον τά πουλιά, άντικαλεί ή φέσις,
Ο Ήλιος πάντα γελαστός, χρυσά σέ περιβάλλει
και σαν τ' άγνό τό λούλουδο σέ καρτερεί ν' άνθίσης.

* *

Γ'ά δέν μιλέις; Γιατί χλωμή και μαρμαμένη τόσα,
σιέκεις άκίνητη, βωβή σέ σκέφεις βυθισμένη;
Σήμαι και πύτα γύρω σου, είναι εκείν' ή ώρα,
ποδ ή πλάσι με τ' άμάραντα λουλούδια σέ προσμένει.

* *

[Γελή! . . . σ'ά χελή άνθίζει χωροπό τό γέλω. Τ'ν νά θέλη;]
'Αλλά τί βλέπεις; πές το μου και μένα. Άρπανάσου.
'Α! . . . τυκόθω! βλέπεις κεί ψηλά ποδ σέ χρυσού άγγέλου
γελούν και παίζουν χωροποι με την άγρή ψυχή σου.

* *

Κι' έγώ, στή σκοτεινιά της γής ένα πουλί μονάχο,
με' άτά τά δυό τά λούλουδα π' άφήκες μαρμαμένα,
Στής θάλασσεσ την έρημιά κτυπιέμαι σαν τό βράχο,
Πάντα με πόνο στην καρδιά, με μάτια δακρυομέτα.

ΑΛΕΞ. Ν. ΜΠΑΛΑΣΚΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΝ ΘΥΜΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ

❧ ❧ ❧

Ίδου ένα λεπτόν ψυχικόν άνθος που έστρώθη πρόωρα κάτω εις την γήν όταν ή λαίλαψ έπέρασε και ένομιζαμεν ότι είχε σταματήσει ο Μέγας Θεριστής.

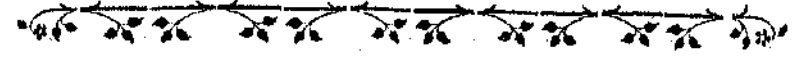

"Όταν ή Πατρίς έσάλπισε μέσα εις την σάλπιγγα του α'σθήματος διά τήν καλέση τήν παιδιά της, ή εύγενής Αθηναία δεσποινίς έμόναζεν εις κάποιαν χειμισμένην κορυφήν των Έλβετικών Άλπεων. Λέγουσιν ότι εις τήν μέσην αυτήν, που πυκνόν χιόνι άποτελεί βαρύν σάβανον τής χειμωνιάτικης γής, αί ήχοι πίνονται και χάνουν την έντασίν των. Άλλ' αί ήχοι που διευθύνονται προς την ψυχήν δεν στυμνυτόν έμπρός εις τήν στρώματά της χιόνος. Καί ή όραία ψυχή τής Αθηναίας δεσποίνης έκλονίσθη εις τήν άκουσμα τής φωνής με την ύποψιν

ΑΝΟ ΤΑ ΗΑΓΘΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΗΗΣ ΤΗΣ

ή Έλληνική Πατρίς έκάλυψε τήν παιδιά της. Ένω προή την είδαμεν επιστρέφουσαν εις τήν Αθήνας μετ' ή μακρύν άπουσίαν. Ήταν ή ίδια, με τήν κομψόν άνίστημα, τήν μισοκλεισμένα μωπικί αλλά φωτεινότατα μάτια, τήν μειδίαμα τήν γλυκώτατον, — προνομικόν δώρον τής φύσεως προς τήν όραίαν οικογένειαν — με τήν έπίσημον και τήν λεπτότητα που τήν έξεχώριζαν εις τόν κόσμον και έσώρευε γύρω της τήν συμπαιθείαν και τήν εκτιμήσεις.

Ήλθε λοιπόν εις τήν Αθήνας τήν στιγμήν που ή Έλλάς ήρπαζε τήν όπλα της και που κάθε Έλληνική ψυχή έπτερόμαζε προς τήν έκπλήρωσιν προαιωνίων πόθων. Νήν πολέμησιν δεν ήταν καμωμένη, τήν όπλα και τήν αίμα δεν ήσαν δια τήν λεπτήν αυτήν φύσιν τήν καμωμένην από καλοσύνην, από χάρην και από μειδίαμα. Χερσίαι λεπτί δεν είναι προωρισμένα δια τήν γαταγάμν. Άλλ' εις τήν ήμέραν μας άκόμη και τήν λεπτότερον λουλουδι του άγρού βρίσκει, αν θέλη, τόν προωρισμόν του. Καί αφού δεν θά ήμπορούσε αυτή ή ίδια νήν πολέμησιν, προσεφέρθη νήν βοηθήσιν εκείνους που θά έπολεμάσαν. Αν δεν ήταν δυνατόν νήν άρπάξην τήν πυρίνην ρομφαίαν των άρχαγγέλων, δεν είχε τάχα τήν καλοσύνην, τήν αγαθότητα, τήν γλυκύτητα, τήν μειδίαμα, τήν βάλσαμον των

Χερουβείμ; Καί έγινε νοσοκόμος. "Όσοι έπήγαν εις τήν τραχείαν και δεινήν έκστρατείαν τής Ήπειρου και έφθασαν εις τήν Νοσοκομεία όπου έβοηκούσαν εκείνοι που τους εύρήκεν εις τόν δρόμον του τήν βόλι, τήν συνήντησαν σκυμμένην εις τήν κρεβάτι του πόνου, λευκήν μέσα εις τήν λευκήν στολήν τής νοσοκόμου, πτερυγίζουσαν από κρεβάτι εις κρεβάτι, βοηθούσαν, παρηγορούσαν, βάλσαμώνουσαν. Η «γλυκεία αΐδή» του άθανάτου ποιητού ή οποία έβρεε από τήν στόμα του σοφού Νέστορος, είναι και αυτή ένα φάρμακον υπέρτατον, ίσως τήν δραστικώτερον φάρμακον. Άνθρωποι, που έπυνοούσαν, εκαιμήθησαν γλυκί νανουρίζόμενοι από τήν λόγια της και άνθρωποι που έχαραπάλειαν παρέδωσαν ήρέμα τήν ψυχήν των, στηρίζοντες τήν τελευταίον βλέμμα εις τήν μάτια της.

Και όταν ο δλεθρος έτελείωσεν πλέον τήν έργον του και ή νοσοκόμος έπρόκειτο νήν σμύσην εις τήν ήσυχίαν και τήν γαλήνην του σπητιού της — ήσυχίαν τήν όποιαν τόσοσν άγαπούσε αυτή ή άληθινή άριστοκρατική φύσις — εξαφνα ή Μοίρα έιθυμήθη και

αυτήν. Εις ένα άτύχημα αυτοκινήτου, ο θάνατος που έπαράμυεσε τήν ήρπασε. Έχε σώσιν τόσοσν από τήν νύχια του ή λεπτή και αγαθή αυτή γυναίκα, ώστε ή μεγάλη ήλιθία δύναμις, ή άγρία και εκδικητική, ένόμισεν ότι έπρεπε νήν τήν καλέση εις έξίφλησιν.

Η Ολιβερί είδησιν έπεσεν ως κεραυνός. "Όσοι τήν ήξευραν μόνον από τήν δράσιν της εις τήν Ήπειρον τήν έκλαψαν με θερμά δάκρυα. "Όσοι τήν έγνωρίζαν από πριν και είχων τήν τύχην νήν τήν πλησιόσουν και νήν τήν παρακολουθήσουν, νήν εκτιμήσουν τήν άνεκτιμήτους θησαυρούς τής ψυχής της, δεν θά τήν λησμονήσουν ποτέ. Έκείνη υπήρξεν ή εύτυχής που έτερμάτισεν από τήν ζώην της

ΜΑΡΙΑ Γ. ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΥ